

Devrimi yığınlar yapar. Dolayısıyla temel sorun, işçi-emekçi halkın aktif-örgütlü çoğunluğunu devrime kazanma sorunudur. Komünist Partisi, yığınları propaganda ve ajitasyonu ve eylemiyle kazanır. Bu nedenle, ajitasyon-propaganda yığın çalışması Komünist Partisi'nin her zaman temel çalışma alanıdır.

Bu alanı partimiz TKP için, hele TKP'nin Leninci kanadı için daha da önemli yapan bir başka olgu vardır: Türkiye'nin ortamı. Derin bir ekonomik ve toplumsal bunalım. Devrimci durum. Devrimci güçler dağınık ve yetkin bir kurmaylıktan yoksun. Karşı-devrim güçleri daha örgütlü. Bunun sonucunda, yurdumuz bunalımdan gelişmeye açılan bir yolla çıkamıyor. Tersine çürüyor. Budurumda devrimci propaganda ve ajitasyonun, yığın çalışmasının önemi bir kat daha artıyor.

İŞÇİNİN SESİ YAYINLARI 16 £1.50

Propaganda ve Ajitasyonun Güncel Sorunları

R. Yürükoğlu

Propaganda Ajitasyonun Güncel Sorunları

Yürükoğlu

PROPAGANDA VE AJITASYONUN
GÜNCEL SORUNLARI

R. Yürükoglu

**Propaganda
ve
Ajitasyonun
Güncel Sorunları**

İŞÇİNİN SESİ YAYINLARI 16

Ağustos 1980

Printed by Anvil Printers Ltd. (T.U.)

İÇİNDEKİLER

Giriş	7
1. Propaganda-Ajitasyon ve Toplumsal Psikoloji	11
1.1. Bilinçlendirme Çalışması ile Toplumsal Psikoloji Bağı	11
Toplumsal Bilincin İki Düzeyi: İdeoloji ve Toplumsal Psikoloji	13
1.2. Propaganda ve Ajitasyonda Dikkat Edilmesi Gereken Bazı Yönler	27
Kadrolara Düsen Ağır Yük	33
Karşılıklı İletişimde Dikkat Edilmesi Gereken Bazı Yönler	35
Parti Çalışmasında Dinlemenin Önemi	37
2. Belgiler Üstüne	47
2.1. Belgelerin Sınıflanması	48
2.2. Belgeler Nasıl Olmalıdır?	72
2.3. Oportünistlerin Taktik ve Belgi Anlayışı ve <i>İşçinin Sesi</i>	73
<i>İşçinin Sesi</i> 'nin Belgileri	90
Sonuç: Toplumsal Psikolojinin Siyasal Çalışmadaki Önemi ve Sınırı	119
Yararlanılan Kaynaklar	125

Giriş

Devrimi yığınlar yapar. Dolayısıyla temel sorun, işçi ve emekçi halkın aktif-örgütlü çoğunluğunu devrime kazanma sorunudur. Komünist Partisi, yığınları propaganda ve ajitasyonu ve eylemiyle kazanır. Bu nedenle, ajitasyon-propaganda, yığın çalışması, Komünist Partisinin her zaman temel çalışma alanıdır.

Bu alanı partimiz TKP için, hele TKP'nin Leninci kanadı için daha da önemli yapan bir başka olgu daha vardır: Türkiye'nin ortamı. Derin bir ekonomik ve toplumsal bunalım. Devrimci durum. Devrimci güçler dağınık ve yetkin bir kurmaylıktan yoksun. Karşı-devrim güçleri daha örgütlü. Bunun sonucunda, yurdumuz bunalımdan gelişmeye açılan bir yolla çıkamıyor. Tersine, çürüyor. Bu durumda

devrimci propaganda ve ajitasyonun, yığın çalışmasının önemi bir kat daha artıyor.

"Yığınları bilinçlendireceğiz, onlara güven vereceğiz, örgütleneceğiz. Yığınlarla birlikte saldırıyı hazırlayacağız. Komünist için saldırı, "öncü savaş" değil, yığınlarla birlikte saldırıdır. Yığınlarla birlikte saldıracağız"(1) diyoruz. Bu da gerçek devrimci bir propaganda, ajitasyon ve yığın çalışmasıyla olur.

TKP Leninciler Konferansı (1980), doğru ve etkin propaganda ve ajitasyonun örgütlenmesine büyük önem verdi. Bu konuya ilişkin beş karar kabul etti ve bunları yayınladı. Konferans kararı uyarınca yöre ve il komiteleri düzeyinde propaganda büroları kuruldu, kuruluyor. Büroların ürünlerini daha şimdiden toplamaya başladık. Okuma planları, eğitim planları, araştırmalar geliyor. Bu çalışmalar, *Esgüdüm Komitesi*'ne bağlı merkez bürolarca değerlendiriliyor, ülke çapında bir örnek eğitim okuma planlarına ulaşılmaya çalışılıyor. Zorluklar yok değil. Çeşitli bölgelerin değişik sorunları var. Ama parti içi eğitimde, ajitasyon-propagandaya yanaşımında, yığın çalışmasında ve parti içi bilgi dolaşımında bir örnekliğe kesin ulaşacağız. Başka biçimde parti olunamaz. Uzun yıllar menşeviklerin elinden yaşadığımız acı deneyler bize bu doğruyu kitaptan değil, yaşamdan, etimizi, derimizi dağlayarak öğretti. Hangi partili, "bana partim kendi örgütü içinde eğitim verdi, propaganda ve ajitasyon üstüne eğitti, yığın çalışması nasıl yapılır gösterdi" diyebilir?

Leninci yöneticilerin girişimiyle uygulanan dar kapsamlı bir-iki deneme dışında kimse böyle birşey diyemez. Sonra, bırakın *aynı* olmayı, hangi iki il komitesi *benzer* bir çalışma yürüttü? Tüm bunların sonucunda ne oldu? Demir disiplinli merkezi bir parti yerine, farklılıkların ikiyeüzü Bizans oyunları ardına gizlendiği bir *dükalıklar* sistemi doğdu. Biz bu yoldan yürümeyeceğiz.

Oportünistlerle geçen bir yıllık boğuşmadan sonra, TKP'nin Leninci militanlarının bilincinde doğru devrimci propaganda ve ajitasyonun önemi açılmıştır. Ne var ki bu, doğru devrimci bir ajitasyon-propaganda çalışması yürütebilmek için yeterli değildir.

Bunun için *en başta*, Marksizm-Leninizmin genel teorisini, TKP'nin Leninci kanadının Türkiye'ye ilişkin teorik, stratejik ve taktik çözümlerini iyi öğrenmek gerekir. Çünkü, propaganda ve ajitasyon (özellikle propaganda), yığınları bilinçlendirme, onlara ideoloji götürme işinin adıdır. Marksizm-Leninizmin genel teorisini ve TKP'nin Leninci kanadının çözümlerini öğrenme, parti için eğitimle ve bireysel eğitimle bağlıdır. Yazımızın konusu dışındadır.

İkincisi, propaganda ve ajitasyonun, yığın çalışmasının ne olduğunu iyi bilmek gerekir. Yaptığımız çalışmanın teorik anlamını, nasıl bir çerçeveye içine oturduğunu öğrenmek gerekir. Yazımızın amacı bunu verebilmektir.

Üçüncüsü, parti içi bilgi dolaşımının "iletişim"e (haberleşmeye) ilişkin yanlarını düzeltmek

gerekir. Bu da yazımızın amacı içindedir. ("İletişim" ile anlatmak istediğimiz, karşılıklı konuşma, sözlü rapor alıp verme, sözlü görev alıp verme, eğitim semineri dinleme, vb.dir.)

I. Propaganda Ajitasyon ve Toplumsal Psikoloji

1.1. Bilinçlendirme Çalışması ile Toplumsal Psikoloji Bağı

İşçi sınıfını ve emekçi halkı, sosyalizme açılan ileri demokratik halk devrimine ve sosyalizme kazanmak, onları bilinçlendirmekten geçer. Bilinçlendirmek demek, işçi sınıfına ve halk kesimlerine, uzun erimli ve kalıcı çıkarlarını benimsetmek, Marksçı-Leninci ideolojiyi benimsetmek demektir. Bu da insanların o güne dek yanlış da olsa doğru diye inandıkları bilgiler yerine, başka ve doğru bilgileri yerleştirmek anlamına gelir. Bu, sanıldığı gibi kolay bir iş değildir. Kapitalist ekonomide ve toplumsal yaşamda binlerce "çarpık yansıma" ve "yabancılaşma" ile beslenen yanlış inançları, doğruyla, bilimselle değiştirmek o denli kolay olsaydı, kapitalizm dünya yüzünde bir gün zor yaşardı. İşte, partimizin propagandacı ve ajitatörleri için toplumsal psikolojinin

önemi burada yatmaktadır.

Bir bilim olarak toplumsal psikoloji, 19. yüzyılda doğmuş, bilimsel bütünlüğe ulaşabilmek için çeşitli aşamalar geçirmiştir. Hala da hızlı bir gelişme içindedir. Tutarlı kullanıldığında, toplumsal psikolojinin devrimci hareket için oynayabileceği önemli bir rol vardır.

Bilimsel toplumsal psikolojinin teorik temeli, Lenin'in "yansıma teorisi"ndedir. İdealistler madde ile ruhu ayırır ve ruhu bağımsız ve belirleyici sayarlar. Mekanikler madde ile ruh arasındaki ayrımı görmezler, ikisini bir tutarlar. Oysa, Lenin'in *Materyalizm ve Ampiriyo-kritisizm* adlı yapıtında işlediği yansıma teorisine göre akılsal, düşüncesel, ruhsal oluşumlar, dış dürtülerle insan beyninin karşılıklı etkileşmesi sonucunda ortaya çıkarlar. Bu etkileşme süreci içinde, insan düşüncesinde nesnel dünyanın öznel görüntüsü (yansıması) oluşur ve gitgide dış dünyayı daha yeterli yansıtmaya başlar.

1930'larda Sovyet bilimcileri, Leninci yansıma teorisinin ışığında, toplumsal psikoloji biliminin üç ilkesini formüle ettiler:

1. *Determinizm ilkesi*: Varoluşun bilinci belirlediği, Marksizmin en temel önermesidir. Yani, insan düşüncesi toplumsal olarak belirlenir ve toplumsal değişimle birlikte de değişir.

Determinizm ilkesi, insan bilincinin toplumsal ve tarihsel köklere sahip olduğunu anlatır. Marks'ın dediği gibi, "mülkiyetin değişik biçimleri üzerinde, varoluşun toplumsal koşulları üzerinde,

ayrı ayrı ve özgül olarak belirlenmiş duygular, düşünceler, düşünce biçimleri ve yaşam felsefelerinden oluşan koca bir üst yapı yükselir. Bütün sınıf bunları kendi nesnel temellerinden ve bu temellerin karşılığı olan toplumsal ilişkilerden yaratır ve oluşturur"(2).

2. *Bilinçle eylemin birliği ilkesi*: Varoluş biçimi insan bilincini belirlediğine göre, bilinç ve eylem (davranış) birbirlerine karşıt değil, ama aynı da değildir. Bilinç, davranışın kafamızdaki modelidir, programıdır.

3. *Bilincin eylem içinde gelişmesi ilkesi*: İnsan bilinci ancak ve ancak insan eyleminin ürünü olarak ele alınırsa doğru anlaşılabilir. İnsanın düşünceleri, inançları, zevkleri, önyargıları vb., gökten düşmez, pratikle beynin etkileşmesi içinde oluşur. "insan düşüncesinin en önemli temeli, insanın doğayı değiştirmesidir. Oysa yalnız doğa değişmekle kalmaz, insan doğayı değiştirdikçe kendi zihni de değişir".(3)

Toplumsal psikoloji, toplumsal bilincin belirli bir alanıdır, *deneysel (ampirik) bilinç* alanıdır. Toplumsal psikoloji bilimi de, yukarıda özetlediğimiz üç ilkenin getirdiği anlayış temelinde, toplumsal (sınıfsal düzeyde inceliyorsa sınıfsal) bilincin bu kesin sınırlara sahip alanını, deneysel (ampirik) bilinç düzeyini inceler.

Toplumsal Bilincin İki Düzeyi: İdeoloji ve Toplumsal Psikoloji

İnsan bilinci, yaşanan tüm deneylerin beyindeki

yansımalarının kapsamıdır.

Toplumsal bilinç (ya da sınıfsal) dersek, toplumda insan beyni gibi bir "toplumsal beyin" yoktur. Toplumsal (ya da sınıfsal) bilinç, büyük toplumsal guruplara ayrılmış insan kümelerinin *ortak davranış* temelinde ürettiği ortak düşünce süreçleridir. Ortak, anlamlı bir eylem-davranış olmadan toplumsal (ya da sınıfsal) bilinç de olamaz.

Toplumsal bilinçde nesnel dünyanın gerçekliği *iki* düzeyde yansır: 1) Gerçeğin deneysel düzeyde yansımaları; 2) Gerçeğin teorik düzeyde yansımaları.

Bu iki yansımaya düzeyini kapsayan iki toplumsal bilinç düzeyi vardır: 1) Toplumsal psikoloji (deneysel bilinç ya da spontane bilinç de denebilir), 2) ideoloji (teorik bilinç ya da bilinçli bilinç de denebilir).

Toplumsal psikoloji, genel olarak tüm duygusal, düşüncesele oluşumlardır. Dış dünyanın insan kafasındaki deneysel, *doğrudan* yansımalarıdır. Zevkleri, alışkanlıklar, inançlar, töreler, görenekler, önyargılar, hayaller, hurafeler, vb., bu bilinç düzeyinin içine girer. Toplumsal psikoloji, deneysel (ampirik) düzeyin doğrudan yansımaları, genellemesi olduğundan, kendiliğinden doğar ve gelişir. Ve çoğu zaman, birbiriyle çelişen yönleri birlikte barındırır. Bunu çok insanda izleriz, birbiriyle çelişen çok şeye birlikte inanır.

İdeoloji ise şu ya da bu düzeyde bir entellektüel çalışmanın ürünüdür. Dolayısıyla, belirli bir mantıksal bütünlüğe, sistemliliğe sahiptir. Böyle

bir çalışma sonucu olduğu için dış dünyanın insan kafasındaki *dolaylı* yansımasıdır.

Ne ideoloji, ne toplumsal psikoloji insanın kendi kendine "uydurduğu" şeyler değildir. Dış dünyanın, biri dolaylı, biri doğrudan yansımasıdır. Şimdi kısaca buna bakalım.

Her toplumda belirli bir anda belirli bir ekonomik ve toplumsal yapı vardır. Çeşitli sınıfların, katmanların ya da büyük gurupların bu ekonomik ve toplumsal yapı içinde *belirli, süregen* bir yeri vardır. Bu yer, yine belirli, kişi iradesinden bağımsız ilişkiler bütünüdür (Örneğin, işçidir, kapitalisttir, bürokrattır vb.). İşte bu nesnel ilişkiler bütünü her sınıfın, katmanın, ya da büyük gurubun gereksinimlerini ve *çıkarlarını* belirler (Çıkar kavramı, sınıf bilinci konusunun kilit kavramıdır). Belirli bir ekonomik ve toplumsal yapının belirlediği gereksinimler ve çıkarlar, kişi bilincinden bağımsız, nesnel gerçeklerdir.

Toplumsal psikoloji ve ideoloji olarak iki düzeyden oluşan toplumsal bilinç bu nesnel gereksinimler ve çıkarlar üzerinde biçimlenir, onları düzgün ya da çarpık algılar, onların düzgün ya da çarpık yansımasıdır. Toplumu değil de belirli bir sınıfı ele alırsak, söylediklerimiz onun için de geçerlidir. Sınıf psikolojisi ve sınıf ideolojisi olarak iki düzeyden oluşan *sınıf bilinci*, sınıfın toplumsal konumunun belirlediği nesnel gereksinimler ve çıkarlar üzerinde biçimlenir, onları düzgün ya da çarpık algılar, onların düzgün ya da çarpık yan-

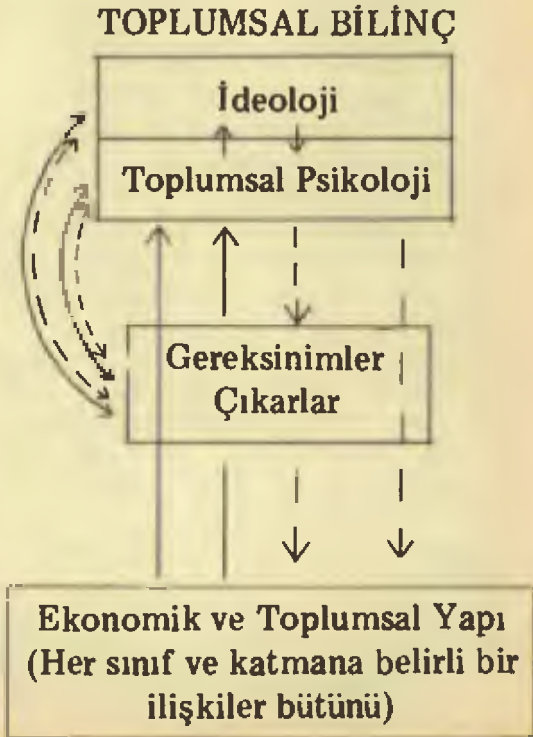
sımasıdır.

Ekonomik ve toplumsal yapının, gereksinimler ve çıkarların, toplumsal psikolojinin, ideolojinin, hepsinin birbirleriyle etki-tepki ilişkisi vardır. (Bak: *TABLO 1*) Hepsi birbirini etkiler. Ayrıca hepsinin kendi içinde, geçmişten devraldığı bir miras da vardır. Asıl hareket alttan yukarı, deneysel düzeyden teorik düzeye doğrudur. Ama bir kez teorik düzeye yükseldi mi, dönüp deneysel düzeyi derinden etkiler. Komünist partisinin propaganda ve ajitasyonunun, yığın çalışmasının amacı, sınıfın ideolojisini sınıfa götürerek, gereksinimlerin ve çıkarların doğru algılanmasını sağlayarak ekonomik ve toplumsal yapıyı tarihsel gelişmenin istediği yönde değiştirmektir.

İşçi sınıfını bilinçlendirme çalışmasında propaganda ve ajitatörlerin üstünde en büyük önemle durmaları ve derinden anlamaları gereken yön, sınıf psikolojisi ile sınıf ideolojisi arasındaki ilişkidir. Sınıf psikolojisi ile sınıf ideolojisi arasında çok yönlü, canlı, dinamik bir ilişki vardır.

Sınıf psikolojisi, günlük gereksinim ve çıkarlarla çok daha yakından, doğrudan bağlıdır. Bu temel üzerinde ideolojiyi güçlü biçimde etkiler. Örneğin, İngiliz ve Fransız materyalizmi. İkisi de Locke teorisinden kaynaklanıyordu. Ama farklılaştılar. Marks bu farklılaşmayı, iki ulus arasındaki, ulusal psikolojiler arasındaki farklılıkla açıkladı. Bir başka örnek de, çeşitli ülkelerin işçi sınıfları ve partileri tarafından Marksizm-Leninizmin olduk-

TABLO I

ça değişik yorumlanabilmesidir. Bunu, bilinçli çarpıtmaları, bilinçli oportünistleri ve revizyonistleri dışarda bırakarak söylüyoruz (Ayrıca, bunlar da çarpıtmalarını genellikle içinde buldukları sınıfsal-toplumsal psikoloji doğrultusunda yaparlar). Batılı Marksistle Rus Marksisti arasındaki, Batılı işçiyle Rus işçisi arasındaki psikoloji farkını Krupskaya'nın *Anılar*'ında çarpıcı biçimde bulabilirsiniz. Ya da bugün, Batılı işçi ile Türkiyeli işçi arasındaki psikoloji farkını, yurt dışına çıkan herkes şok geçirircesine yaşar. Bunların nedeni, değişik ülkelerde işçi sınıflarının uzun tarihsel dönemler boyunca birbirinden çok farklı ekonomik ve toplumsal koşullar altında yaşamasıdır. Bu farklı taban, farklı sınıf ve toplum psikolojileri yaratmıştır.

Öte yanda, sınıf ideolojisi, bir kez benimsendi mi, psikolojiyi etkiler, yer yer değiştirir, eklektik ve tutarsız yanlarını temizler.

Yığın çalışması açısından en önemlisi, belirli bir sınıfa belirli bir ideoloji, ancak ve ancak o sınıfın psikolojisi dikkate alınarak başarıyla benimsenebilir. Sınıf ideolojisinin, sınıf psikolojisinde derin ve sağlam kökleri vardır. Ama bu kökleri bilinçli bir biçimde kavramayan, elinde tutamayan propagandacı ve ajitatörler, ideolojiyi etkin olarak yayamazlar.

Marksizm-Leninizm, işçi sınıfının tek doğru, bilimsel ideolojisidir. İşçi sınıfının nesnel varoluşunu, gerçek ve kalıcı çıkarlarını, gereksinimlerini doğru biçimde yansıtır. Bu nedenle, *genel düşünür-*

sek, (uzun dönemde) işçi sınıfının psikolojisi ile çelişmez. Bu düzeyde sorun yoktur.

Somut düzeye, günlük çalışma düzeyine inince iş karmaşıklaşır. Bu düzeyde, bizi yakından ilgilendiren başlıca iki sorun doğar. *Birincisi*, işçi sınıfının psikolojisi, çeşitli nedenlerden dolayı çoğu zaman sınıfın gerçek, kalıcı ve uzun erimli gereksinimleri ve çıkarlarıyla tutarlı değildir. Bir başka deyişle, günlük yaşantının en doğrudan yansıması olan sınıf psikolojisi, asıl kalıcı ve uzun erimli sınıf çıkarlarına ve bu çıkarları en tutarlı yansıtan ideolojiye çoğu zaman belirli bir tutarsızlık içindedir.

Uzun da sürse, sık sık da ortaya çıksa, tarihsel açıdan yine de geçici ve kısa dönemli olan bu tutarsızlığın nedenlerinin bir tanesi, işçi sınıfının psikolojisinin (yani zevkleri, alışkanlıkları, inançları, önyargıları vb.nin) yalnızca işçi olmasından doğmamasıdır. Bu psikolojide, tarihten gelen toplumsal deneyimlerin derin izleri de vardır. Örneğin, Bulgar halkı ile Rus halkı arasında tarihten gelen derin bir dostluk vardır. Bulgar halkı, Ruslar eliyle Osmanlı sömürgesi olmaktan kurtulmuş, bağımsızlığını kazanmıştır. Bu tarihsel olgunun, Bulgar işçi sınıfında Rus düşmanlığının, daha sonra da bunun biçim değiştirmesiyle Sovyet düşmanlığının ortaya çıkmasında doğrudan ve çok güçlü bir etkisi olmuştur. Öte yanda, Osmanlı ile Çarlığın yüzyıllar süren boğuşması giderek iki yanda da ulusal düşmanlık doğurmuştur. Rusya'da sosyalist devrimin gerçek-

leşmesiyle birlikte bilimsel ideoloji her eve girmiş, toplumda yoğun bir bilinç değişimi yaratmış ve öteki halklara karşı duyulan düşmanlıkları giderek yokoluşa mahkum etmiştir. Oysa Türkiye tarafında öyle olmamış, Rus düşmanlığı, burjuva propagandası aracılığıyla geniş kesimler için komünizm düşmanlığına, Sovyet düşmanlığına kolayca dönüştürülmüştür. Bu etki, sınıf savaşının yoğunluğu, Sovyetler Birliği'nin göz kamaştırıcı başarıları, genel uluslararası durum ve komünistlerin çabasıyla her geçen yıl hızla erimektedir. Ne var ki, bugün bile hala işçi sınıfımızın sayısal çoğunluğu komünizme, Sovyetler Birliği'ne karşıdır. Bir işçi komünizme, Sovyetler Birliği'ne neden karşı olsun? Bunun rasyonel, mantıksal bir temeli olabilir mi?

Verdiğimiz iki örnek de gösteriyor ki, sınıf psikolojisi yalnızca o sınıfın gerçek çıkarlarından ve gereksinimlerinden doğan duygu ve düşünceleri içermez. Aynı zamanda, tarihten gelen, eski deneyimlerle biçimlenmiş ve sonra da şu ya da bu etkiyle varlığını sürdürmüş, nesnel gerçekliği doğru yansıtmayan duygu ve düşünceleri de içerir.

Sınıf psikolojisinde tarihten gelen irrasyonelleşmiş yanlar dışında çok daha önemli bir tutarsızlık kaynağı daha vardır: *Kapitalizmin kendisi*. Kapitalizmin işleyişi, bu işleyişin ilişkilerin gerçek özünü gizleyişi, insanların bilincindeki çok çeşitli "çarpık yansıma"nın sorumlusudur. Örnekleylim.

Meta üretiminde üretim ilişkileri, malların dolaşım ve değişim düzeyinde ete kemiğe bürünür,

kendini dışa vurur. Bu durum, "*meta fetişizmi*" dediğimiz olguya yol açar. İnsanlar, üreticiler, genel olarak toplum, metalara onlarda olmayan özellikler yakıştırırlar. Örneğin, bir malın değişim değerini (yani fiyatını) insanlar, o malın kokusu, rengi, tadı gibi bir özelliği olarak kabul ederler. Oysa, değişim değeri (fiyat), malın doğasında varolan bir özellik değil, değer yasasına uygun olarak beliren, meta üretimine özgü bir kategoridir. Meta üretiminde bu ve bunun gibi çok özellik, feodalizmde olduğu gibi insanlar arası ilişkiler olarak değil, metalar arası ilişkiler olarak belirdiği için, o üretime özgü ekonomik yasalar metaların doğal özelliği gibi görülür. Meta üretimi geliştikçe, fetişist kavramlar da azıtır, kapitalizmde en yükseğe çıkar. Meta fetişizmi, kapitalist üretim biçiminin özünü gözlerden gizler.

Örneğin, kapitalizmde ücretler, *emeğin* karşılığı yapılan ödeme olarak görülür. Bu görüntü, sömürüyü gizler. Oysa ücret, işgücünün değerine eşit olur ya da olmaz ve genellikle olmaz, ama *işgücünün* karşılığı olarak yapılan ödemedir. Önceki üretim biçimlerinde, örneğin kölecilikte sömürü apaçık ortadadır. Öyle ki, zorunlu emek zamanı bile insanın gözüne sömürü gibi gözükür. Oysa, kapitalizmde emek gücü karşısında ödeme yapıldığından, artık emek zamanı bile ödeniyor gibi, yani tüm "emek" ödeniyor gibi gözükür. Çünkü işçi çalıştıktan sonra belli bir para alır, çalışma zamanı artınca aldığı para da artar. Böylece, işçinin kafasında ücret,

emeğin fiyatı olarak yansır. Oysa, emek meta değildir, bu nedenle değeri de olamaz. Satılan, meta olan, dolayısıyla değeri olan işgücüdür.

Saat başı ve parça başı ücret, iki başlıca ücret biçimidir. İkisi de, kendi yolunca, yine sömürüyü işçinin bilincinde gizlemeye yarar. Saat başı ücrette, sanki çalışılan tüm zaman ödeniyormuş gibi gelir. Parça başı ücret daha da kalleştir, sömürüyü çok daha iyi gizler. İşçiye, ürettiği tüm birimler için ödeme yapılmış gibi gelir.

Kapitalizmde, burjuvazi ile proletarya arasındaki üretim ilişkileri sermayede somutlanır, üretim araçları, para, metalar gibi "şeyler" aracılığıyla işler. Bu nedenle, ortalama insan için bu "şeyler" in kendileri, konan parayı arttıran özelliğe sahip gözüktür. Sermaye, onun nesnel taşıyıcıları olan üretim araçlarına, paraya, metalara eşitlenir. Bu eşitleme, bu görüntü, kapitalist sömürüyü gizlemeye yarar. Burjuva economicileri de bu görüntüyü kullanarak, sermayeyi her zaman varolan ve gerekli olan bir kategori olarak sunarlar. Oysa, sermaye kapitalizme özgü bir kategoridir.

Sonra, günlük yaşamda sermayenin, sabit ve değişken sermaye olarak ikiye ayrılmışlığını yakalayabilmek çok zordur. Oysa, Marks'ın gösterdiği gibi, sabit (üretim araçları, gereçleri, hammadeler, toprak) ve değişken (işgücü karşılığı) sermaye olmak üzere ikiye ayrılır. Ve artık-değer (sömürü), tüm sermaye tarafından değil, onun yalnızca değişken bölümü tarafından yaratılır. Bu ayrım kavran-

madığında, burjuva ile proleter, çıkarları uyuşan kesimler olarak da algılanabilir. "Çok çalışalım, hem patron kazansın, hem biz kazanalım!"

Genel teorik düzeyden somut düzeye, "kesit çözümlemesi"ne inince sınıf psikolojisi ile ideolojisi arasında tutarsızlık yaratan iki önemli nedene değindik. Tarih ve kapitalizmin işleyişi. Bunların yanında bir üçüncü ana neden de egemen ideolojinin etkisidir. Kapitalist toplumda egemen ideoloji, burjuva ideolojisi. İşçi sınıfı da bu gerçeğin dışında değildir.

Burjuva ideolojisi, kapitalist üretim biçiminin işleyişindeki kökleriyle, dev gibi burjuva toplumsal üst yapıyla (hukuku, kurumları, basın-yayın aygıtı, terör aygıtları, vb.) tüm toplumun üstüne çökmüştür. Tarihi, kapitalizmin işleyişini, herşeyi, herşeyi kullanır. Her köşeye, her deliğe sızar. Bırakın halk yığınlarını, devrimcilerin, komünistlerin de, burjuva ideolojisinin etkisinden sıyrılabilme için yoğun ve sürekli çaba harcamaları gerekir.

Kapitalist toplumda egemen ideoloji, burjuva ideolojisi olduğu için, işçi sınıfı kendi başına bilimsel sosyalizme ulaşamaz. Bir yandan sınıf güdüsüyle kendiliğinden olarak sosyalizme doğru yönelir, öte yandan kendiliğine bırakılmış sınıfı burjuva ideolojisi daha büyük bir güçle esir alır. İşçi sınıfına ideolojisini benimsetme yeterli bir yığınsallığa ulaşmadığında, işçi sınıfının kendisi işçi, kafası büyük ölçüde burjuva kalır. (Öyle olmasa, kapitalizm yaşayamazdı). Bu oluşumun, sınıf psikolojisini derinden

etkileyeceği ve bilimsel ideolojisi ile uyumsuzluk yaratacağı açıktır.

Kısaca değindiğimiz bu üç nedenin dışında başka nedenler de sayılabilir. Verdiğimiz örneklerin dışında daha çok örnek verilebilir.

Tüm bunların gösterdiği birşey vardır, o da işçi sınıfının psikolojisinde doğrularla yanlışların, ilerletici yönlerle, geri çekici yönlerin birlikte var olduğudur. Sınıf psikolojisi, sınıfın gerçek ve uzun erimli çıkarılarını tutarlı yansıtmayabilir ve genellikle de yansıtmaz ama her zaman sınıfın somut yaşam koşullarını en yakından yansıtır. Somut yaşam koşulları içinde, işçi sınıfının kendi ideolojisini benimsemesine yardımcı yönler vardır, zorlaştıran yönler vardır. Bu nedenle, genelleme düzeyinde, teorik düşünce düzeyinde, işçi sınıfının ideolojisi ile psikolojisi çelişmez ama somut düzeyde, günlük yaşantıda çelişebilir ya da çelişen yönler taşıyabilir.

Sınıf ideolojisi ile psikolojisi arasındaki ilişkiler açısından günlük çalışmada ortaya çıkan *ikinci* sorun, propagandacı ve ajitatörlerin niteliği sorunudur. Biz öyle propagandacı ve ajitatörler yetiştirmek zorundayız ki, yaptıkları işin teorik özünü derinden öğrensinler. Götürdükleri ideolojiyi, götürülen insanların psikolojisini, bu psikolojide yaslanılacak ve vurulacak yanları iyi bilsinler. Sınıf psikolojisindeki değişimleri anında yakalansınlar, propaganda ve ajitasyonun biçimini ona uydurabilsinler. Bunu yeterince gerçekleştiremezsek varacağımız yer, Türkiye'deki çok örneğinde gördüğümüz gibi, Marksçı-

Leninci ajitasyon değil, pedagoji olur.

Peki, sınıfın psikolojisi "nerede" bulunacak? İşte, asıl ustalık buradadır. Sınıf psikolojisi dediğimizde bu *makro* düzeydir, geniş insan topluluklarını anlatır. Usta bir göz, bakacağı yeri bilen yığın çalışmacısı, gazete haberlerinden, işçi eylemlerinden, günlük konuşmalardan vb., olabildiğince *çok* veri toplayarak, sınıfın o andaki psikolojik durumu üstüne aşağı yukarı kesin bir bilgi edinebilir. Temel gösterge, ülkedeki sınıf savaşının düzeyidir.

Bireylerin psikolojileri ile sınıf psikolojisi arasındaki ilişki, özel-genel diyalektiğinin bir örneğidir. Sınıf psikolojisi, birey psikolojisine bağlı değildir. Sınıf psikolojisi, birey psikolojilerindeki *ortak* noktalarıdır. Soyutlama yoluyla ulaşılır. Hiçbir bireyde sınıf psikolojisi tümüyle varolamaz ama her birey de ondan birşeyler taşır. Konuştuğumuz bir işçideki "toplumsal tip"i belirleyen yanlar ile o kişiyi özel olarak belirleyen yanları ayırabiliyorsak, buradan da belirli sonuçlara ulaşabiliriz.

Partinin propaganda ve ajitasyonunda, yığın çalışmasında sınıf ve toplum psikolojisini dikkate almak gerekir. Belgilerin ve taktiklerin belirlenişinde bunun önemli bir yeri vardır. Ancak, bir noktayı da hiçbir yanlış anlamaya yer vermeyecek biçimde işaret edelim. Komünist partisi, *siyasal tutumunu*, siyasetini sınıf ve toplum psikolojisine bakarak çizmez, çizmemelidir. Bunun iki temel nedeni vardır. Bir kez, yığınların psikolojisi oynak, değişken ve kolay ölçülemez birşeydir. Partinin siyasal

tutumu toplum psikolojisine değil, ülkenin içinde bulunduğu *tüm* koşulların bilimsel çözümlemesine dayanmak zorundadır. Sonra, toplumsal bilinç ya da onun parçası toplumsal psikoloji, ekonomik yapının belirleyiciliği koşullarında, ekonomik-toplumsal-siyasal yaşantının üzerinde yükselir. Bu yükseliş, hem ayna gibi bir yansıma değildir, hem de zaman isteyen bir süreçtir. Bu nedenle, toplumsal psikoloji *çoğu zaman* nesnel dünyayı geriden izler. Nesnel ortamın bilimsel çözümlemesi yerine toplumsal psikolojiyi siyasal tutuma ölçüt alırsak, *çoğu zaman* ortamın istediğinden *daha geri* bir tutum almış oluruz.

Toplumsal psikoloji nesnel ortamı genellikle geriden izlediği için oportünistlerin her dönemde gözde gerekçesi olmuştur. Lenin zamanında Struveler böyle yapmış. Bizde de H. Erdal ortacılığı ile oportünistler toplumsal psikoloji konusunu çok bilmeseler de çok seviyorlar. Yazılarında bu sözcükler bol bol geçiyor. "Toplumsal psikolojiyi dikkate almak" gerekçesiyle onlar, siyasal tutumları geri çekiyor, oportünizm yapıyorlar. Sorunun bu yönüne karşı da uyanık olmalıyız. Komünist partisi siyasetini, nesnel dünyanın bilimsel çözümlemesi üzerine kurar. Sınıf ya da toplum psikolojisini, bu siyaseti yığınlara benimsetmek yolunda önemle dikkate alır.

Bu bölümü bitirirken bir özet yapmak gerekirse, sınıf psikolojisinin somut durumu dikkate alınmadan ideoloji yeterli başarıyla götürülemez, bilinç verilemez. Kimi çekirdekten yetişme, ya da yeterin-

ce kavrulmuş yığın çalışmacıları çoğu kez kendileri de farketmeden yığın psikolojisini dikkate alırlar. Ama en doğrusu ve verimlisi, bunu, teorik anlamını kavrayarak yapmaktır.

Lenin, bize her zaman şöyle sesleniyor:

"Yığınlarla bağlan.

Onlara yakın yaşa.

Onların ruhsal durumlarını bil.

Herşeyi bil.

Yığınları anla.

Onlara yaklaşabil.

Onların kesin güvenlerini kazan.

Liderler yönettikleri yığınlardan,

öncü tüm emek ordusundan

kopmamalıdır. (...)

Yığınları yaltaklama ve de

onlardan kopma".(4)

1.2. Propaganda ve Ajitasyonda Dikkat Edilmesi Gereken Bazı Yönler

Sözlü ve yazılı propaganda ve ajitasyonu birlikte düşünürsek, başlıca üç iletişim yolu ayırabiliriz: 1. Yığınsal iletişim; 2. Salon iletişimi; 3. Karşılıklı iletişim.

Yığınsal iletişim, basın, radyo, televizyon aracılığıyla yapılan iletişimdir. Salon iletişimi, konferans, seminer, açık oturum, söyleşi, fabrika toplantıları, kahve toplantıları, küçük guruplara yapılan

konuşmalar vb.dir. Karşılıklı iletişim, ikili konuşmalar, ya da dar guruplar gibi ajitator ya da propagandacının kişiyle yüzyüze geldiği durumlardır.

1940'lara dek, yığınsal iletişim en etkin iletişim yolu olarak kabul ediliyordu. Daha sonraki araştırmalar bunun böyle olmadığını, tersine, yığınsal iletişimin, tek başına en güçsüzü olduğunu ortaya koydu. En güçlü etkileme yolu, karşılıklı iletişimdir. Sonra salon iletişimi, en sonra yığınsal iletişim gelir.

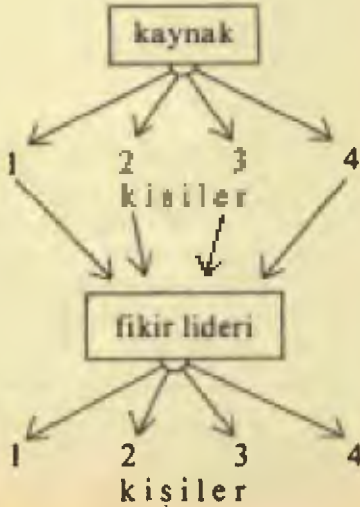
Şekil A

Neden karşılıklı iletişim en etkilisi, yığınsal iletişim en güçsüzdür? Çünkü, insanlar arasında fikir oluşturma süreci, *şekil A*'daki gibi, enformasyon kaynağından tek tek kişilere uzanan bir süreç

değildir. Yani, bir insan gazeteyi açtı, okudu, etkilendi, pek böyle değildir. Fikir oluşturma süreci, *şekil B*'deki gibi bir süreçten geçer. Enformasyon kaynağından tek tek kişilere uzanan bilgi, oradan "fikir liderleri"ne geçer, ancak onlardan tek tek kişilere dönen bilgi, ya da tutum asıl etkileyici olur. Ya da bilgi önce doğrudan fikir liderine ulaşır, ondan tek tek kişilere yayılır (*şekil C*). Bunların ikisi de aynı şeydir.

Şekil B

Şekil C

Toplumda herkes belirli yakın ilişki gurupları içinde yaşar. Sınıf, çok geniş bir topluluktur, o sınıfın üyesi olan bir insan aynı zamanda kendi yakın çevresindeki bir başka gurubun da üyesidir. Bu, arkadaş çevresi olabilir, aile olabilir, işinde, oturduğu sokakta olabilir, eski mahallesindeki kahve arkadaşları olabilir vb. Her gurubun bir ya da birden fazla, ama az sayıda, fikir liderleri vardır. Bu liderler, tartışılan konuyu gurubun öteki üyelerinden daha iyi bilirler, ya da öyle olduğu düşünülür. Değişik konular için değişik fikir liderleri olabilir. Örneğin,

siyasal konularda biri, sporda bir başkası, gurubun görüşlerini belirleyen kişi olabilir. Gurubun üyeleri, örneğin gazeteyi okusalar bile, yazılanı hemen alıp kabullenmezler, önce o kişinin ne düşündüğünü öğrenmek isterler.

Düşünce oluşturma süreci neden böyle işler? Neden o gayriresmi gurubun üyeleri radyoya ya da gazeteye değil de o kişiye inanırlar? (Söylediğimiz, doğaldır ki, kendisini o radyo ile özdeşleştirmiş dinleyici ya da o gazete ile özdeşleştirmiş okuyucuyu kapsamaz. Onlar üzerinde yığınsal haberleşmenin etkisi çok güçlüdür.) Böyledir, çünkü her çeşit propaganda ve ajitasyon, her zaman üç aşamalı psikolojik engel ile karşı karşıyadır:

1. *Kaynakları eleme eğilimi:* İnsan bilinç dışı olarak her zaman çeşitli propaganda verileri içinde kendi kafasına yatanları, kendi eğilimlerini ya da görüşlerini destekleyenleri arar. Örneğin, gazetede kendi ilgi duyduğu yazıları arar, televizyonda kendi ilgi duyduğu programları izlemeye çalışır. Buna, basın-yayın dilinde, "üç adım sorunu" denir. Binlerce kilometre uzağa yayın yapmak çok kolaydır, asıl zor olan kişiye üç adım attırarak radyoyu açtırmak ve mesajı dinletmektir.

Hepimiz örgüt çalışması içinde bu eğilimin çeşitli örnekleriyle durmaksızın karşılaşırız. Örneğin, yoldaşlara öteki gurupların yayınlarını okutabilmek, her zaman dürtü ister. (Hele şimdilerde *Atılım*'ı okutmak, *Radyo*'yu dinletmek gerçekten güç oluyor!)

2. *Algılamada eleme eğilimi*: Propaganda ve ajitasyonda kaynakları eleme eğilimini atlatabilmişseniz, bu kez, algılamada eleme eğilimi karşınıza dikilir. Bu eğilim, bakma ile görme, dinleme ile işitme arasındaki farkı içerir. İnsan radyoyu dinler ama kendisine uygun gelen bilincine işler. Ya da yazıyı okur ama kendi kafasına yatan, kendi eğilimlerini destekleyen yanlar daha çok bilincine işler. Bunun sonucunda, aynı yazıdan değişik kişiler değişik sonuçlara ulaşırlar.

3. *Bellekte eleme eğilimi*: İkinci engeli de aşabilmişseniz, önünüze bu engel gelir. İnsan yazıyı okur, radyoyu dinler, mesajı alır ama çoğunlukla kendi eğilimlerini destekleyen yazılar ya da yazılardaki o yanlar aklında kalır.

İşte bu psikolojik engellerin en güçlü olduğu haberleşme biçimi yığınsal haberleşmedir. Sonra salon haberleşmesi gelir. En güçsüz olduğu da karşılıklı haberleşmedir. Çünkü soru-yanıt yoluyla, görüş belirterek, tartışarak, ayrılıkları ve aynılıkları en hızlı biçimde ve ilk elden ortaya çıkarmaya olanak verir.

Buraya dek söylediklerimizden, radyo, gazete gibi yığınsal haberleşme araçlarının önemsiz olduğu sonucu çıkarılmamalıdır. Yığınsal haberleşmenin *tek başına* yetersiz olacağı, öteki haberleşme yollarıyla beslenmesi ve desteklenmesi gerektiği sonucu çıkarılmalıdır. Güçlükleri ya da güçsüz yanları ne olursa olsun, yığınsal haberleşme araçları, propaganda ve ajitasyonda temeldir. En azından ajitator-

lere, yığın çalışmacılarına, görüş liderlerine ulaşan merkezi bir yayın olmadan, anlamlı büyüklükte bir ajitasyon-propaganda çalışmasının örgütlenemeyeceği açıktır.

Kadrolara Düşen Ağır Yük

Amacımız, yurdumuzu gerilikten, kapitalizmden kurtarmak, gerçek uygarlığa, sosyalizme ulaştırmaktır. Bunun için, sosyalizme açılan ileri demokratik halk devrimini gerçekleştirmektir. Partimizin temel görevi, bu hedeflere ulaşabilmek için işçi sınıfına ve emekçilere sınıf bilinci vermek, Marksçı-Leninci ideolojiyi benimsetmektir.

Lenin, yığınlara komünist bilinç verme çalışmasını her durumda partinin başta gelen görevi olarak ele almıştır. 1905'de yazdığı *Siyaseti Pedagoji ile Karıştırma Üstüne* adlı makalesinde şöyle demektedir:

"Görevimiz, yığınlar arasında çalışmamızı ve etkinliğimizi her zaman yoğunlaştırmak ve genişletmektir. Bunu yapmayan bir Sosyal-Demokrat (Komünist—R.Y.), Sosyal-Demokrat değildir. Bu amaca yönelik sürekli ve düzenli çalışma yapmayan hiçbir şube, gurup ya da çevre, Sosyal-Demokrat (Komünist—R.Y.) bir örgüt sayılamaz. Bizim, proletaryanın ayrı ve bağımsız partisi olarak kesin çiz-

gilerle ayrılmamızın anlamı, büyük ölçüde, tüm işçi sınıfını olabildiğince Sosyal-Demokrat (Komünist—R.Y.) bilince yükseltme yolundaki Marksçı çalışmayı her zaman ve şaşmaz biçimde yürütmemizde yatar. Değil bir siyasal ortam değişikliğinin, hiçbir siyasal fırtınanın bile bizi bu acil görevden alıkoymasına izin vermeyiz. Bu çalışma olmadan, siyasal eylem kaçınılmaz olarak soysuzlaşır ve oyuna dönüşür. Çünkü siyasal eylem, ancak belli bir sınıfın yığınınını ayağa kaldırdığı, onun ilgisini kazandığı ve onu olaylarda etkin ve önde gelen bir rol oynamaya seferber ettiği zaman ve ölçüde proletarya için önem kazanır. Bu çalışma, dediğimiz gibi, her zaman gereklidir. Her gerilemeden sonra bunu yine anımsatmalı ve vurgulamalıyız, çünkü bu çalışmada zayıflık *her zaman* proletaryanın yenilgiye uğramasının nedenleri arasındadır. Aynı biçimde, her utkudan sonra da bu çalışmaya dikkat çekmeli, önemini vurgulamalıyız. Yoksa o utku yalnızca görünüşte kabır, ürünleri güvencede olmaz, sonul amacımız uğruna o yüce savaşında gerçek önemi kaybolur ve hatta ters etkileri

bile olabilir. (Özellikle, kesimsel bir utku uyanıklığımızı köreltir, güvenilirmez bağlaşıklara karşı güvensizliğimizi boşlattırır ve düşmana karşı yeni ve daha güçlü bir saldırı için doğru anı geçiştirmemize neden olur-sa.)”(5)

TKP'nin Leninci kanadı, Lenin'in yukarda belirlediği görevi yerine getirebilmek, yığınları devrime hazırlamak için *İşçinin Sesi* gibi, gerçekten başarılı bir merkez yayın organı çıkarıyor. Gazetemiz doğal olarak, partili ve partisiz komünistleri, devrimcileri, öncü işçileri hedefliyor. Merkez yayın organımızla yığınlar arasındaki köprüyü ne kuracak? En başta karşılıklı haberleşme. Bu görevi kimler götürecektir? *Kadrolar!*

Türkiye'de Leninci görüşlerin yayılmasında kadrolara ağır görev düşüyor. Tüm partililer, hem kendileri çevrelerinde, fabrikada, semtte, okulda fikir liderleri olabilmeli, hem de çevrelerindeki fikir liderlerini (ya da doğal liderler, öncü ögeler de diyebiliriz) partiye kazanmak için bilinçli bir çaba harcamalıdır. Yığın çalışması görevinin özü budur.

Karşılıklı İletişimde Dikkat Edilmesi Gereken Bazı Yönler

Geçmişin ve bugünün çok çeşitli etkisi altında biçimlenen sınıf psikolojisini iyice bilmeden ve ona uyumlu bir çalışma yöntemi geliştirmeden, sınıfı-

mıza Marksçı-Leninci ideolojiyi, komünist bilinci yeterli başarıyla götürebilmemiz oldukça zordur. Gördük. Geçmiş sayısız kuşakların ve bugünün çok değişik etkilerinin ürünü olan insan bir anda değiştirilemez. Önce buradan başlamak zorundayız. Söylenmiş açık birşey, başkaca olabilmesi düşünülemez. Ne var ki, yığın çalışmasındaki aksaklıklar önce bu noktada başlıyor. Çok örnek verilebilir. İnsanı daha ilk tanıştığında köşeye esir alıp yayılım ateşine tutan yoldaşları hep görürüz. Bu yoldaşlar, tüm iyilikleriyle, ama yığın çalışmasının temel kurallarını bilmediklerinden, yararlı değil, zararlı oluyorlar. Yığın çalışması, sabırlı, anlayışlı, olgun ve esnek bir çalışma olmak zorundadır. Yığın çalışmasının temel kuralı, işçi sınıfını, halkı kendimize inandırmaktır, *güvendirme*dir.

İşçileri kendimize güvendirme, söylenenin özüne bağlı olduğu kadar, söyleyenin davranışlarına da bağlıdır. Anlayışlı ve düşünceli olmalıyız. Yığın çalışmasında evlerine gidilecek kişilerin zamanlarını iyi seçmek. Ziyaret günü ve saatini, olanaklıysa önceden bildirmek. En iyisi çağrılı gitmek. Giyinişe, görünüşe dikkat etmek. Evlilere evlilerin gitmesi, ya da bir kız arkadaşla gitmek. Genellikle çağrılmadıkça yemek saatleri dışında gitmek. Alışkanlıklara ve göreneklere saygılı olmak.

"Sen şuraya otur, şimdi ben sana herşeyi öğreteceğim" havasında olmamak. Bilgiçlik taslamak ve iyi bilmediğimiz konularda, "bunu ben de iyi bilmiyorum, öğreneyim, daha iyi bilen yoldaş-

larıma sorayım, o zaman daha iyi yanıtlayabilirim" diyebilmek.

Vaatkâr ve kurtarıcı bir tutum içinde olmamak. Yapamayacağımız işlerde söz vermekten kesinlikle kaçınmak. Verilen sözü ise ne olursa olsun *yerine getirmek* Yapamamış isek gidip nedenini açıklamak.

"Ben" demekten kaçınmak, kişiliğimizi geride tutmayı bilmek.

Konuşma biçimi açık, duru, basit ama vulgar değil.

İlişkilerde sürekliliğe dikkat etmek.

En önemli noktalardan biri, *dinlemeyi bilmek*.

Bu, hem öğrenmek, hem öğretmek için zorunludur.

Konuşmayı amaca uygun yönetebilmek.

Yığın çalışmasında, karşılıklı haberleşmede bunlara dikkat etmeliyiz

Parti Çalışmasında Dinlemenin Önemi

Yukarıda, yığın çalışmasının en önemli yönlerinden birinin dinlemeyi bilmek olduğunu söyledik. Şimdi, bu konuyu, özellikle parti çalışmasına ilişkin olarak biraz daha geniş ele alalım.

Bunca sorun varken bu da nereden çıktı demeyin. İletilmek istenen sözlü ya da yazılı mesajın ne gibi toplumsal psikolojik engellerle karşılaştığını okuduk. Bunların hepsi, dinleme için de geçerlidir. Ayrıca, sorun bu kadarla bitmiyor. Bırakın gazeteyi,

radyoyu, daha iki kişinin karşılıklı konuşmasında yenmemiz gereken büyük bir engelimiz var: *Dinlemeyi bilmemek.*

Aslına bakarsanız, dinlemeyi bilmeme, yalnızca bizim örgütümüzün sorunu değildir. Tüm dünyada geçerli bir sorundur. Yalnızca bizim örgütümüzün, yalnızca bizim toplumumuzun üyeleri değil, tüm az ve orta gelişmiş ülkelerin insanları değil, ileri kapitalist (emperyalist) ülkelerde de çok büyük çoğunluk dinlemeyi bilmemektedir.

Sorunun ciddiye alınmasına yardımcı olur düşüncesiyle, bu konuda yapılan araştırmalardan bazı veriler vereceğiz. Son yıllarda, emperyalist ülkelerde dinleme konusunda çok sayıda araştırma-inceleme yayımlanmaktadır. Bu araştırmalarda, verimliliği arttırmak kaygusuyla, dünya çapında gerçekten başarılı *örgütlenmeler* olan büyük tekeller başı çekmektedir.

Aşağıda okuyacağımız veriler üzerinde düşünürken iki noktayı akılda tutmalıyız. *Birincisi*, bu veriler Amerika Birleşik Devletleri, Britanya gibi genel kültür düzeyi yüksek ülkelere aittir. Az ve orta gelişmiş ülkeler için, Türkiye için durumun çok daha ağır olduğu açıktır. *İkincisi*, TKP illegal çalışan bir partidir, karşılıklı konuşma, dinleme, sözlü rapor ve görev alımının, parti yaşamındaki önemi, legal bir partiye ya da bir tekelle karşılaştırılmayacak denli büyüktür. Birinde verim, zaman, para söz konusudur. Ötekinde, bunların yanında, örgütün güvenliği, canlar ve genel olarak sınıf savaşının başa-

rısı söz konusudur.

Şimdi verilere geçelim. Araştırmalar, insanların uyku dışındaki zamanlarının %80'ini haberleşme ile geçirdiğini gösteriyor. Bunun da, en azından %45'i dinleme ile geçmektedir. Geri kalan zamanın %30'unu konuşma, %16'sını okuma, %9'unu yazma tutmaktadır. Buna karşılık toplumda (okullarda, iş-yeri kurslarında vb.) en çok öğretilen yazma, sonra okuma, sonra konuşmadır. Dinleme, zamanın en çoğunu tuttuğu halde, en az öğretilenidir. (Bak: *Tablo 2*).

TABLO II

	Dinleme	Konuşma	Okuma	Yazma
Kullanılan	en çok %45	çok %30	az %16	çok az %9
Öğretilen	en az	az	çok	en çok

Yine araştırmaların gösterdiğine göre, 10 dakikalık bir konuşmanın hemen ardından, ortalama bir dinleyici, söylenenlerin yaklaşık olarak ancak %50'sini dinlemiş, anlamış, doğru değerlendirmiş ve aklında tutmuş oluyor. Daha ilginç, aradan 48 saat geçince, bu oran yeniden %50 düşüyor. Demek ki, dinlenenin ancak %25'i akılda kalıyor. Dörtte bir!

Bizim açımızdan çok önemli bir başka veri.

Dinlemeyi bilmeme nedeniyle, üstten alta, alttan üste iletilen fikirlerin, aradaki halkalar çoğaldıkça bozulma ve değişme oranı %80'e dek çıkabiliyor. Aynen bizim çocukların oynadığı telefon oyunu. Baştan birşey söylersin, sondan bambaşka çıkar. Örneklerini hepimiz hergün yaşıyoruz, kendimiz de yaparız.

İleri kapitalist ülkelerde yapılan araştırmaların bulguları Türkiye için mutlaka ki daha iyi kalır. Ama aynı bulgular geçerlidir diye kabul etsek bile

SEKRETER YOLDAŞA SÖYLE,
FABRİKADA YEMEK SIRA-
SINDA A GURUBUNUN
YÖNETİCİLERİYLE GÖRÜŞ-
TÜK. ÖNE SÜRDÜĞÜMÜZ
İSTEMLERİ DESTEKLİYORLAR.

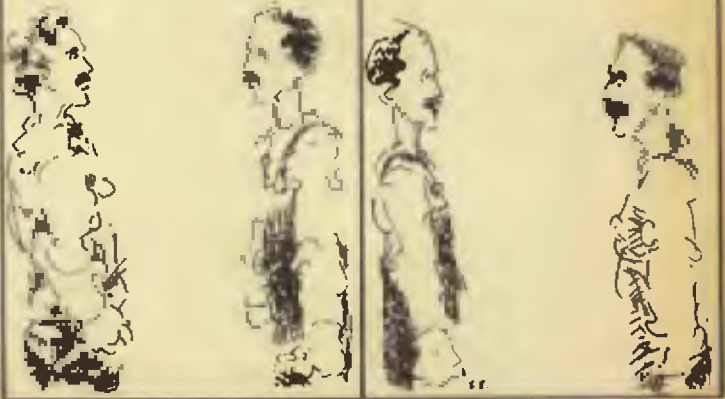
SEKRETER YOLDAŞA SÖYLE,
A GURUBUNUN YÖNETİCİLERİ
İLE YEMEK SAATİNDE GÖ-
RÜŞMEYİ KABUL ETTİK.

düşünün ki, dinlediğimizin gerçekte ancak dörtte birini anlıyoruz, akılda tutuyoruz. Alttan üste, üstten alta iletilenler, %80 oranında değişime uğrayabiliyor. Bunun sonucunda örgüt çalışması veriminden neler yitiriyor, ne gereksiz riskler alınıyor, sinirler nasıl törpüleniyor. Buluşma yerleri, zamanları bozuluyor, değişiyor. Görevler aynıyla uygulanmıyor, hatta belki hiç istemeden ters uygulanıyor. Kararların uygulanmasında, ülke çapında bir örneklik sağlanamıyor. Eleştiriler, öneriler tam anlamıyla yerine

SEKRETER YOLDAŞA SÖYLE,
A GURUBU YÖNETİCİLERİNE
YEMEK YEMİYİ KABUL
ETTİK.

SEKRETER YOLDAŞA SÖYLE,
BİZE YEMEK İSMARLASIN.

oturmuyor. Daha neler sayılabilir. Sağırlar diyalogu gibi birşey.

Türkiye'nin koşulları gereği, örgüt çalışması büyük ağırlıkla sözlü haberleşmeye dayandığına göre, dinleme yetisini geliştirmemizin, çalışmanın verimini bir anda kat kat arttıracakları açıktır. Hiç küçümsemeye gelmez.

Dinleme, zor, karmaşık bir yetidir. Ve her yeti gibi, eğitim ve pratik ister. Batı'da az sayıdaki dinleme kurslarına katılanların verimlerinin birkaç ayda iki katına çıktığı izlenmektedir. Demek ki eğitimle düzelebilecek bir konudur.

Dinleme konusunda, örgütsel gelişmemizin bu aşamasında yapabileceğimiz, konuya dikkat çekmek, özel çaba istemek, dinlemenin ne olduğunu kısaca anlatmak ve verimli dinleme için dikkat edilmesi gereken noktaları belirtmektir.

Önce, "dinleme" kavramı neleri içerir? Gerçek bir dinleme 4 aşamadan oluşur: 1. İşitme: Kulaklarımız ses dalgaları yoluyla mesaj alır. 2. Algılama: İşittiğimizi yorumlarız ki bu anlamaya ya da anlamamaya eşittir. 3. Değerlendirme: Mesajı tartarız ve nasıl kullanacağımıza karar veririz. 4. Yanıtlanma: İşitme, algılama (anlama) ve değerlendirme sonunda harekete geçeriz, herhangi bir yolla yanıt veririz. Dinleme bu dört aşamadan oluşur. Dinlemenin canı, mesaja karşı anlamlı bir yanıttır. Görüldüğü gibi, dinleme edilgen birşey değil, konuşma denli etken bir eylemdir.

Kaç çeşit sözlü haberleşme vardır? Başlıca 4

sözlü haberleşme çeşidi vardır. 1. İlişki kurma (phatic haberleşme): Birbirini tanıma, dostluk için yapılan konuşma. 2. İç dökme (cathartic haberleşme): İlgile dinleyen birisine içimizde birikmiş duyguları, sorunlarımızı anlatma. 3. Bilgi verme (enformatif haberleşme): Fikirler, veriler, haberleri paylaşıyoruz. 4. İkna etme: Bunda amacımız karşımızdakinin tutumunu güçlendirme, değiştirme ya da eyleme sokmadır.

Daha iyi dinleme yetisi kazanabilmek için neler yapmalıyız? Dikkat edilmesi gerekli bazı noktaları, *tablo 3*'de gösteriyoruz. Bunlar ne yapılması gerekenlerin tamamıdır, ne de hepsi her duruma uygulanabilir. Ama bir başlangıç noktası olabilir. Bunların yanısıra, örgütümüzün sınıf bileşimine, eğitim düzeyine, ülkemizin koşullarına göre, sözlü haberleşmenin verimini arttıracak çok önlem bulunabilir. Örneğin, görev alımı sırasında, ordularda uygulanan "emir tekrarı"nın örgütümüzün komünist kişiliğine uyan bir biçimi geliştirilebilir. Yapımıza uygun önlemleri bulmak ve geliştirmek hepimizin görevidir.

TABLO III

VERİMLİ DİNLEME İÇİN DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN NOKTALAR		
Yapılması Gerekenler	Kötü Dinleyici	İyi Dinleyici
1. İlgilenen konular	"Kuru" konulara kulaklarını kapatır	Neresinden, nasıl yararlanırım diye düşünür.
2. Sunuşu değil, içeriği değerlendirir.	Sunuş zayıfsa kulaklarını kapatır.	Sunuşa dikkat vermez, içeriğini tartar.
3. Kendini tutul	Sunuş bitmeden konuşmaya tartışmaya girer.	Tüm sunuşu anlamadan yargılamaz.
4. Ana fikirlerle dikkat eder.	Fikirlerle değil, verilerle dikkat eder.	Ana fikirlerle dikkat eder.
5. Esnek olur	Tek bir yöntem kullanır	Daha az not tutar. Konuşmacıya göre, 4-5 değişik yöntemle not tutar. Kısaltma yolları geliştirir.

<p>6. Dinlerken vücudunu diri tut.</p>	<p>Dinlerken enerji harcamaz. Dikkati söner, kaybolur gider.</p>	<p>Sürekli olarak vücudunu diri tutar, bunun için enerji harcar.</p>
<p>7. Dikkati dağıtıcı şeylere karşı diren.</p>	<p>Kolayca dikkatli dağıtılabilir.</p>	<p>Dikkati dağıtıcı şeylere karşı koyar. Dikkatini toplamayı bilir. Çevresindekilerin dikkat dağıtıcı huylarına ekilm takmaz.</p>
<p>8. Kafamı yor.</p>	<p>Zor, ağır konulardan kaçar, hafif, dinlendirici konular ister</p>	<p>Ağır konuları kafasına idman olarak değerlendirir.</p>
<p>9. Serinkanlı dinle.</p>	<p>Duygusal sözlerle ilgili ya da kötü yönde tepki gösterir.</p>	<p>Yorumlar, taklup takmaz.</p>
<p>10. Düşünmenin konuşmadan daha hızlı oluşundan yararlan.</p>	<p>Yavaş konuşma karşısındaki hayallere dalar</p>	<p>Dinlerken kafasında soru sorar, tahmin yürütür, öngörür, verileri tartar, ses tonunun anlattıklarını yakalamaya çalışır vb.</p>

II. Belgiler Üstüne

Devrimci tutumlar ve tutumların somutlanması ve yığınlarla sunulduğu demek olan belgeler sorunu, Türkiye devrimci hareketinde çok yanlış anlaşılabilir bir konudur. Yanlış anlayış asıl olarak 1960'lı yıllarda "sosyalist Türkiye", "bağımsız Türkiye", "milli demokratik devrim", "sosyalist devrim" belgeleriyle başladı. Sürüp gidiyor. Devrimci hareket içinde söyleyecek bir sözü olan (ya da olmayan) kişi ve guruplar önce bazı görüşler koyuyorlar ortaya. Sonra bu görüşlerin yayılması için çalışıyorlar. Görüşler yayıldıkça kısalıyor, kısalıyor, en sonunda birkaç sözcüklük bir tamlamaya iniyor: Gurubu belirleyen belgi. Bu, o gurubun artık kimlik kartı gibi birşey oluyor.

Bu gelişmenin iki yanı oluyor. Birincisi, olum-

lu ve kaçınılmaz yanıdır. Görüşlerin, öteki görüşlerden, tutumun öteki tutumlardan farkını kesin ve çarpıcı biçimde ortaya koyma olanağı veriyor. Bu nedenle, o görüşleri getirenler tarafından da, en başından öne sürülebiliyor. İkincisi, olumsuz ve yine kaçınılmaz yönüdür. Tüm görüşler, *değişmez* birkaç sözcüğe inince, belgi fetişizmi başlıyor; ciddi ideolojik çalışmanın yerini belgi papağanlığı alıyor; zaten oldukça sığ olan teorik birikimimiz iyice vulgarlaşıyor; karşısındakini dinleyen, akıllı bir tartışma yerini belgi yarıştırmacılığına bırakıyor.

TKP'nin Leninci güçleri de bu yanlış anlayıştan (ya da konuyu bilmezlikten) payına düşeni almıyor denemez. Şu ya da bu belgiyi yanlış yorumlama, dolayısıyla *İşçinin Sesi*'nin siyasal tutumunu yanlış yorumlama durumlarıyla zaman zaman karşılaşyoruz. Bunun sonunda, ülke çapında Leninci siyasetin derinlemesine kavranması ve bir örnek uygulanması, düzgün-tutarlı-uyumlu bir propaganda ve ajitasyon çalışması yürütülmesi zorlaşıyor.

2.1. Belgilerin Sınıflanması

Parti taktikleri ve belgiler konusunu kafamızda iyice yerine oturtabilmek için öncelikle belgileri *amaçları* yönünden bir ayırma sokmalıyız.

Belgiler, en başta stratejik ve taktik belgiler olmak üzere ikiye ayrılabilir. *Stratejik belgiler*, ülkenin içinde bulunduğu ekonomik-toplumsal aşama-

daki genel savaşın ana hedefini, ana yönünü, içeriğini, anlamını veren (doğru ya da yanlış olarak) belgelerdir. *Taktik belgeler*, partinin o günkü ana hedefini, ana yönünü, taktığının içeriğini, anlamını veren (doğru ya da yanlış olarak) belgelerdir.

Türkiye devrimci hareketinde belgeler üstüne yapılan en genel yanlış, işleri stratejik belgelerle yürütme çabasıdır. Örneğin, 1973 öncesinde TİP vardı, yıllar yılı "sosyalist Türkiye"den başka belge kullanmadı. Öte yandan MDD'cilik vardı, "bağımsız Türkiye"den başka belge kullanmadı. Bugün de pek farklı değil. Bu, Türkiye devrimci hareketinin belgeleri propaganda ve ajitasyonda kullanmayı henüz tam bilemediğinin kanıtıdır. Stratejik belgeler yığınları hareketlendirmeye yeterlidir sanılıyor. Oysa, yığınların böyle genel ve bir anlamda soyut belgelere "sarılıp" devrim yaptığı daha görülmemiştir. Stratejik belgeler, günün istemlerini seslendiren, yığınlara somut yol gösteren belgeler değildir. Öncü güçlerin duygularını bileyebilir. Ama, öncü güçler için geçerli olan şeylerin yığınlar için de hemen, aynı derecede geçerli olacağını düşünmek sektektir. Sınıf özünde, küçük burjuva aydınının işçi ve emekçi halkla kaynaşamamışlığını yansıtır.

Stratejik belgeler kullanılmalı, hatta her geçen gün daha güçlü ve yaygın olarak kullanılmalıdır. Ama bunun yanında, milyonlarca emekçinin bu stratejik belgelerle, devrim aşamasının ana hedefleriyle bağına kuran *taktik* belgelere asıl önem verilmedir. Taktik belgeler, yığınların acil istemlerini ses-

lendiren, günün çelişkisini kavrayan belgeler oldukları için, stratejik belgelerin de daha iyi anlaşılmasını ve benimsenmesini sağlarlar.

Stratejik ve taktik belgeler ayrımı böyledir. Şimdi geliyoruz bir başka ayrıma. Belgeleri bir de sınıf savaşımının aşamalarına, dönemlerine bağlı olarak ayırabiliriz. Öğrenilmesi gereken ayrımlar buradadır. Belgeler sorunu dendiğinde asıl kastedilen bu ayrımdır.

Komünist partisinin taktikleri ve bunların anlatımı demek olan belgeler, ülkenin içinde yaşadığı toplumsal ve siyasal koşulların bütünselliğinden çıkar. Taktikler ve belgeler bu nedenle, ülkenin ve devrim hareketinin içinde bulunduğu dönemlere göre değişir ya da değişik anlam kazanır.

Bu dönemleri ve dönemlerin gerektirdiği taktikleri ve belgeleri kabaca şöyle sıralayabiliriz:

1. *Devrim öncesi durum*: Bu dönemde komünist partisinin ana taktiği, proleter ideolojisini işçi sınıfı içinde yaymak, savaşçı birey ve gurupları partiye kazanmaktır. Belgeler de ona göredir. Ne halk ayaklanması ve ne de ayaklanmaya hazırlık hedefleri konmaz. Belgeler genel propaganda, ajitasyon ve örgütlenme görevlerini yansıtır. Lenin, 1897'leri bu dönemin belgelerine örnek verir.

2. *Devrimci Durum*: Yığınların hareketlendiği, eski üst yapının çatlamaya başladığı “devrimci durumda ideolojik savaşım, yeni bir yaşım ve yeni yöntemler ister. Kendine özgü ajitasyon ve propaganda ister. Dün genel teorik sorunlar olan

proleter hegemonyası, devrimci zor kullanım, ayaklanma ve devrim, burjuva devletin yerle bir edilmesi ve diktatörlük sorunları bugün *çeşitli yönleriyle* pratik sorunlar olmuştur” (6). Belgiler de, yeni dönemin gereklerini izler. Yığınları harekete geçmeye çağırır.

Tüm propaganda ve ajitasyon *ayaklanma çağrısına*, ayaklanmayı yığınlara benimsetmeye yöneltilir. Halk ayaklanması belgisi atılır. Fakat bu dönemde ayaklanma belgisi, somut ayaklanma hedefini değil, ayaklanmanın *propagandası* hedefini taşır. Ayaklanmanın *toplumsal psikolojik* koşullarını yaratmayı amaçlar. Partinin ana taktiği, geniş emekçi yığınlarını kendi siyasetine kazanmaktır.

Lenin, 1901-1902 yıllarını bu döneme örnek olarak verir. Ve somut devrimin, somut ayaklanmanın başlamasına dek olan bu iki aşamayı da (devrimci durum öncesi dönem ve devrimci durumu) *propaganda dönemi* olarak değerlendirir.

3. *Somut ayaklanma ve devrim aşaması*: Bu dönem, devrimci durumun en üst aşamasına, “ülke çapında kriz”e yükseldiği iç savaşın yer yer başladığı, ya da başladığı dönemdir. Bu dönemde partinin ana taktiği, somut olarak yığınlarla birlikte ayaklanmadır. Lenin'in deyimiyle, bu dönemde eleştiri silahının yerini, silahlı eleştiri alır. Parti, ayaklanma planı yapar, silahlı döğüş birlikleri kurar. Bu dönem, ilk iki dönemden farklı olarak, propaganda değil, *eylem dönemidir*.

Belgileri de eylemi somut olarak hedef-

leyen belgilerdir.

Lenin, örneğin 1905 yılını bu döneme örnek verir.

Şimdi, söylediklerimizi Lenin'in yazdıklarında tartalım.

Lenin, 1905'de yazdığı *Devrim Öğretir* adlı önemli yazısında, ayaklanma üstüne Bolşevik görüşlerin geçirdiği evrimi üç aşamada ele almıştır. Birinci aşama, yığınsal işçi sınıfı hareketinin başlama yılı olan 1897'dir. Lenin, *Devrim Öğretir*'de 1897 yılında yazdığı, *Rus Sosyal Demokrallarının Görevleri*'ni değerlendirirken şöyle diyor:

"Gördüğümüz gibi, burada ayaklanma hazırlıklarından en ufak bir söz edilmemektedir. Burada sözü edilen yalnızca bir ordunun toparlanmasıdır, yani genel olarak propaganda, ajitasyon ve örgütlenmedir"(7).

İkinci aşama: 1902. Lenin, *Ne Yapmalı*'yı yazıyor ve ayaklanma propagandası başlıyor. *Ne Yapmalı*, ayaklanmaya ilişkin olarak şu noktaları getiriyor:

"1) (Ayaklanma—R.Y.) çağrısını 'oturup bekleyecek' özel ajanlar görevlendirerek bir ayaklanmayı 'hazırlama' fikrinin saçmalığı. 2. Düzenli çalışmada görev almış kişiler ve örgütler arasında, ortak yürütülen çalışmalar sürecinde kurulan ilişkilerin zorunluluğu. 3. Halkın proleter (iş-

çi) kesimiyle, proleter olmayan (tüm hoşnutsuz) kesimleri arasındaki bağları bu çeşit çalışmalar sürecinde güçlendirme zorunluluğu 4. Siyasal durumu doğru değerlendirme ve siyasal olaylara en hızlı biçimde "tepki" gösterme yeteneğini ortak olarak geliştirme zorunluluğu. 5. Tüm yerel devrimci örgütlerin gerçekten birleştirilmesi gerekliliği".(8)

Lenin, aynı yazıda, ikinci dönemin özelliğini şöyle belirliyor:

"Dolayısıyla, ayaklanma için hazırlık belgisi şimdiden açıkça atılmıştır, ama henüz ayaklanma için doğrudan çağrı yapılmıyor. Hareketin bir ayaklanmayı şimdiden 'zorunlu kıldığı', derhal silahlanmak, dövüş birliklerinde örgütlenmek gerektiği henüz söylenmiyor." (9)

Lenin, yukarıdaki alıntıları yaptığımız *Devrim Öğretir* adlı yazısını yazdığı aynı 1905 yılında, sosyalist devrim teorisine büyük bir katkı olan *Demokratik Devrimde Sosyal Demokrasinin İki Taktiği* adlı yapıtını da yazıyor. Burada, 1901-1902 dönemini, aşağı yukarı aynı cümlelerle şöyle belirliyor:

"Vulgar devrimbazlık ile kuyrukçuluk arasındaki farkı göstermek için Rusya Sosyal-Demokrat hareketin-

den bir örnek mi istiyorsunuz? Verelim. O denli yakın olmalarına karşın bize şimdiden eski tarih gibi gelen 1901, 1902 yıllarını anımsayın. Gösteriler başlamıştı. Vulgar devrimbazlık, 'saldırı taktikleri' diye bir yaygara koparmıştı. (*Raboçeye Dyelo*) 'kana susamış' bildiriler yayınlıyordu. (Yanlış hatırlamıyorsam bunlar Berlin kaynaklıydı.) Ve gazete yoluyla ülke çapında ajitasyon yürütme fikri, 'edebi züppelik' ve koltuk devrimciliği diye saldırıya uğruyordu (Nadejdin). Öte yandan kuyrukçuluk o zamanlar 'en iyi siyasal ajitasyon yolu ekonomik savaşımdır' öğretisinde somutlanıyordu. Devrimci Sosyal-Demokratların (komünistlerin - R.Y.) tutumu ne oldu? Onlar bu iki akıma da vurdular. Bombacı yöntemleri ve saldırı taktikleri çığlıklarını yerdiler, çünkü açık yığın eyleminin yarının işi olduğu belliydi, ya da belli olması gerekirdi. Kuyrukçuluğu yerdiler ve hatta açıkça halk ayaklanması belgisini attılar. Bunu doğrudan doğruya bir çağrı anlamında değil (Bay Struve o dönem söylediklerimizde herhangi bir 'isyan' çağrısı bulamaz), *zorunlu* bir mantıksal sonuç çıkarma anlamında,

'propaganda' anlamında (ki bu bay Struve'un aklına ancak şimdi geliyor, değerli Bay Struve'umuz her zaman birkaç yıl geriden gelir), şaşkın ve madrabaz burjuvazinin temsilcilerinin 'üzüntüyle ve uygunsuz olarak' ancak bugün üzerinde atıp tuttıkları o '*toplumsal-psikolojik koşulları hazırlamak* (abç) anlamında atmışlardı. O zamanlar, propaganda ve ajitasyon, ajitasyon ve propaganda nesnel koşullar nedeniyle gerçekten öne çıkmıştı. O zamanlar, ayaklanmaya hazırlanma çalışmasının köşetaşı olarak haftada bir yayımlanması ideal görünen Rusya çapında bir gazetenin çıkarılması önerilebilirdi. (ve *Ne Yapmalı*'da önerildi de). O zamanlar, doğrudan silahlı eylem yerine yığınsal ajitasyon, bombalama yerine ayaklanmanın toplumsal psikolojik koşullarını hazırlamayı öngören belgiler, devrimci Sosyal-Demokrasinin (Komünist hareketin-*R.Y.*) tek doğru belgileriydi". (10)

Yine *Devrim Öğretir*'e dönelim. Üçüncü aşama: 1905. Lenin şöyle değerlendiriyor:

"*Vperiyod*'da ve daha sonra üçüncü kongre kararında yeni bir ileri adım

atılıyor. Ayaklanma için genel siyasal hazırlıkların *yanısıra, doğrudan bir belge* atılıyor. Hareketin 'silahlı bir ayaklanmayı artık zorunlu kıldığı' belirtilerek, ayaklanma için derhal örgütlenmemiz ve silahlanmamız gerektiği, özel (dövüş için) birliklerin kurulması gerektiği söyleniyor".(11)

Evet, 1901'den bu yana süren devrimci durum, 1905'de "ülke çapında kriz"e varmış. Hükümet her yerde barışçıl ve silahsız halka ateş açıyor. Silahlı "Kara Yüzler" çeteleri halka terör uyguluyor. Çeşitli burjuva çevreler bile, "vatandaş milisleri" kurulması gereğini tanımaya başlıyor. İç savaş, *pratik* olarak gündeme geliyor, yer yer başlıyor. Rus Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin III. Kongresi böyle bir ortamda toplanıyor. (III. Kongre, Bolşeviklerin topladığı kongredir, Menşevikler ise aynı tarihlerde "Yeni Iskra Konferansı" topluyorlar.) Ve ayaklanma görevini acil ve somut bir görev olarak belirliyor.

Lenin, *İki Taktik*'de, III. Kongre kararı üstüne şöyle yazıyor: "Herkesin önünde kabul ediliyor ve açıklanıyor ki, genel demokratik devrimci hareket bir ayaklanmayı *artık zorunlu kılmıştır*. Proletaryanın ayaklanma için örgütlenmesi, partinin temel ve *vazgeçilmez* görevlerinden biri olarak gündeme girmiştir. Proletaryayı silahlandırmak ve ayaklanmanın doğrudan yöneticiliğini üstlenmek olanağını sağlamak için *en enerjik* önlemlerin alınması için

direktifler vermiştir".(12)

Konuyu uzatmak da olsa, Bolşevik III. Kongre'nin ayaklanma konusunda aldığı kararın tümünü okumanın, böyle bir ortamda alınması gereken önlemleri anlama yönünden yararı olacaktır:

"1. Proletaryanın, konumu nedeniyle başta gelen ve tek tutarlı devrimci sınıf olarak, Rusya genel demokratik devrimci hareketinde yönetici rolü oynamakla yükümlü olduğunu,

2. Bugün bu hareketin artık bir silahlı ayaklanmayı zorunlu kıldığını;

3. Proletaryanın kaçınılmaz olarak bu ayaklanmada en enerjik rolü oynayacağını ve onun katılımının Rusya'da devrimin kaderini belirleyeceğini;

4. Proletaryanın bu devrimde yönetici rolünü ancak onun savaşlarını hem ideolojik, hem de pratik olarak yönlendiren Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin sancağı altında tek ve bağımsız bir siyasal güç olarak birleşerek oynayabileceğini;

5. Proletaryanın burjuva demokratik Rusya'nın mülkiyet sahibi sınıflarına karşı sosyalizm için savaşımında en elverişli koşulları ancak bu rolü oynayarak sağlayabileceğini saptayan RSDİP III. Kongre'si, proletaryayı

otokrasiye karşı silahlı ayaklanma yoluyla doğrudan savaşım için örgütlenme görevinin, içinde bulunduğumuz devrimci anda partinin başta gelen en acil görevlerinden biri olduğunu saptar.

“Buna uygun olarak, Kongre, tüm parti örgütlerini;

“a. Proleteriyaya yaklaşan tüm silahlı ayaklanmanın yalnız siyasal önemini değil, pratik örgütsel yönlerini de propaganda ve ajitasyon yoluyla anlatmakla;

“b. Bu propaganda ve ajitasyonda, ayaklanma başlarken ve sürerken büyük önemi olabilecek olan yığinsal siyasal grevlerin rolünü anlatmakla ve onun doğrudan yönetiminin bir planını çıkarmak, uygunve gerekli olduğu zaman parti işçilerinden oluşan özel gruplar kurmakla görevlendirir.” (10)

Devrimci durumda, devrimin, ayaklanmanın, zor kullanımın yoğun propagandasının yapılması ve devrimci eyleme (ayaklanma anlamında) hazırlık yapılması gereğini, bunun somut ayaklanma çağırmaktan çok farklı birşey olduğunu, Lenin’in pek çok yazısında bulabilirsiniz. Biz, uzun bir alıntı ile bir örnek daha vereceğiz. 1915’de Avrupa’da devrimci durum var ve Lenin, Rusya’dan

örnekleyerek yapılması gereken görevlerin ne olduğunu tartışıyor: (Okuyacağınız alıntı, devrimci durumu, devrimci saldırılar ve karşı-devrimci silkinmeler taşıyan bir süreç olarak anlamak gerektiğini göstermesi yönünden de önemlidir.)

“1911’de hiç kimse, kesin olarak ya da başka bir biçimde belirleyici bir savaşın ‘eşikte’ olduğunu söylemiyordu ise, Kriçevski, Martinof ve şürekasının ‘eşikte’ bir savaşa ilişkin ‘histerik’ yaygaralarını o zamanlar ciddiyyetten uzak olarak niteliyorduksak, biz devrimci Sosyal-Demokratlar (Komünistler - R.Y.) kesin olarak başka birşeyi daha belirtiyorduk: 1901’in devrimci gösterilerini *aktif olarak destekleme*, besleme ve geliştirme, onları en kararlı devrimci belgilerle donatma görevini 1901’de ancak iflah olmaz oportünistlerin anlamayacağını söylüyorduk. Tarih bizi ve yalnızca bizi doğruladı. Tarih oportünistleri mahkum etti ve işçi sınıfı hareketinden attı. Belirleyici bir savaş ‘eşikte’ *olmadığı* halde, ilk belirleyici savaş *ancak* dört yıl sonra yer aldığı o da son savaş, yani bitirici ve çözümleyici savaş olmadığı halde

böyle oldu.

"Bugün Avrupa neredeyse aynı deneyimi yaşıyor, tıpatıp aynı deneyimi. En ufak bir kuşku olamaz ki, aynen 1901 Rusyası'nda olduğu gibi 1915 Avrupası'nda devrimci durum vardır. Proletaryanın burjuvaziye karşı ilk 'belirleyici' savaşının dört yıl sonra mı, iki yıl sonra mı, on yıl sonra mı, iki yıl sonra mı, on yıl sonra mı, daha da sonra mı yer alacağını söyleyemeyiz. İkinci 'belirleyici' savaşın ondan da on yıl sonra yer alıp alamayacağını söyleyemeyiz. Ama şunu biliyoruz ve 'kesinlikle' belirtiyoruz ki, bugün acil ve bağlayıcı görevimiz, artan huzursuzluğu ve *şimdiden* başlamış olan gösterileri desteklemektir. Almanya'da bir topluluk Şaydeman'ı yuhalamıştır, birçok ülkede yaşam pahalılığına karşı gösteriler düzenlenmiştir. Akselrod, Sosyal-Demokratların (Komünistlerin—R.Y.) bu acil ve zorunlu görevinden yan çiziyor. Akselrod işçileri bu görevi yerine getirmekten alıkoymak istiyor. Akselrod'un söylediklerinin siyasal içeriğini ölçersek, onun sosyal-yurtseverliğin ve sosyal-şovenizmin liderleriyle *birlik* olduğunu ve devrimci ey-

lem için propaganda ve hazırlığa *karşı* olduğunu görürüz. Sorunun özü budur. Gerisi yalnızca lâftır.

"Sosyalist devrimin arifesinde olduğumuza *kuşku yoktur*. Bu, Kautski gibi aşırı tedbirli teorisyenler tarafından daha 1909'da kabul edilmişti. (*Der Weg zur Macht*). Oybirliğiyle kabul edilen Basel Manifestosu'nda da kabul edilmişti. 1901'de ilk Rus devriminin "arifesi"nin dört yıl sürüp sürmeyeceğini nasıl bilemiyorduksak, bugün de bilemiyoruz. Devrim uzun yıllar süren çarpışmalardan, burjuva düzeninin karşı-devrimci kıvranlılarıyla kesilen birkaç saldırı döneminden oluşabilir ve herhalde öyle olacaktır. Bugünkü siyasal durumun ana sorunu şu soruya indirgeniyor: Hali-hazırda varolan devrimci durumdan *devrimci* hareketler desteklenerek ve geliştirilerek yararlanmalı mı, yararlanmamalı mı? Evet mi, hayır mı? Bugün sosyal-şovenistlerle devrimci enternasyonalistleri siyasal yönden ayıran sorun budur".(14)

Daha önceki sayfalarda, Lenin'in son aşama olan "ayaklanma ve devrim" aşamasını "*eylem aşaması*" (ayaklanma anlamında) ve önceki aşamaları, "*propaganda aşaması*" olarak değerlendirdiğini söy-

lemiştik. Bunu da, Lenin'in 1921'de Komintern'in III. Kongresi'nde yaptığı konuşma ile örnekleyebiliriz. O yıllarda Avrupa'da devrimci durum var, ayaklanma aşamasına geçme *olasılığı* var ama komünist partiler çok zayıf. Böyle bir ortamda yapılması gerekenleri anlatırken Lenin şöyle diyor:

“Hiçbir yerde hiçbir komünist partisi henüz işçi sınıfının çoğunluğunu kazanamadı. Yalnız rgtsel yöneticilik yönünden değil, komünizmin ilkelerine de kazanamadı. Herşeyin temeli budur. Tek akla yatkın taktiğin bu temelini ‘zayıflatmak’ *canicesine sorumsuzluktur*.

“Dolayısıyla; Avrupa'da patlayıcı maddenin bolluğuna bakarsak, kısa bir süre içinde devrimci patlamalar yine de olanaklıdır. Olağanüstü durumlarda, *işçi sınıfının kolay bir utkusu da olanaklıdır*. Ama şu anda Komünist Enternasyonal'in taktiklerini bu *olanağa* dayandırmak saçma olur. *Propaganda döneminin bittiğini, eylem döneminin başladığını* yazmak ve düşünmek saçma ve zararlıdır (ab).

“Komünist Enternasyonal'in taktiği en başta eski *sendikalar içindeki işçiler* olmak üzere, *işçi*

sınıfının çoğunluğunu kazanmak için yürütülecek ardıcıl ve düzenli bir çalışmaya dayanmalıdır. O zaman olayların gidişi ne yana olursa olsun kazanacağımız kesindir. Olayların olağanüstü iyi bir gidişi sonucunda kısa ömürlü bir 'kazanma'ya gelince, onu her enayi yapabilir." (15)

Verdiğimiz bu yoğun alıntılarda açıkça görüldüğü gibi, Lenin dönemleri genel olarak devrimci durum öncesi, devrimci durum ve ayaklanma aşaması olarak üçe ayırmıştır. İlk ikisine *propaganda dönemi*, sonuncusuna *eylem dönemi* (ayaklanma, sonul vuruş anlamında) demiştir. Belgilerin de, dönemin görevlerine bağlı olarak, bu üç dönemde *üç ayrı* görev yüklendiğini söylemiştir.

Yeri gelmişken, *Atılım* ve *Savaş Yolu*'ndan iki *bilinçli* çarpıtma örneği verelim. İki dergi de yukarıda Lenin'den son olarak verdiğimiz alıntıyı tam anlamıyla mıncıklıyor ve devrimci durum öncesine "propaganda dönemi", devrimci duruma da "eylem dönemi" diyor. Böyle bir çarpıtma yaptıktan sonra dönüp bizi "serüvencilik"le suçluyor. Devrimci durum "eylem dönemi" ise, biz de devrimci durum var diyorsak, bugün ayaklanma çağırıyoruz demektir! Oysa efendim... filan. *Atılım*'ın Şubat 1980 sayısında yer alan "Demokrasi için Savaş" yazısının ilgili bölümünü okuyalım:

"Lenin Komintern'de 'her an patlamaya hazır bir ortamın' varolmasına

ve 'devrimci patlamaların çok yakında olması' olasılığına karşın, komünist partilerinin temel görevini 'işçi sınıfının çoğunluğunu kazanmak' olarak belirtti. 'Şu anda', diyordu Lenin, 'Komintern'in taktiklerini bu olasılığa dayandırmak saçma olur.' Eğer yığınların çoğunluğunu kazanmak için gereken herşey yapılırsa, 'o zaman olaylar nasıl bir gelişme izlerse izlesin mutlaka kazanacağız'.

"...Türkiye'nin içinde bulunduğu bunalımdan çıkabilmesi ancak, ulusal demokratik cepheye birleşen tüm halk güçlerinin sosyalizme açılan ileri demokratik devrimi utkuya ulaştırmasıyla olanaklıdır. Devrimci bir erk kurulmadan hiçbir köklü dönüşüm başarılamaz. Milyonlarca emekçiye bu gerçeği sınıf savaşlarının içinde kendi deneyleriyle kavratmak parti ajitasyon ve propagandasının en sürekli görevidir. Kuşkusuz, devrimin nesnel ve özellikle öznel etkenlerinin olgunlaşmadığı şu koşullarda 'propaganda döneminin sona ermiş ve eylem döneminin başlamış olduğunu sanmak ve düşünmek saçma ve zararlı olur' (V.I. Lenin, agy). Goşizmin elebaşları, onların sıralarına geçen

goşizmin yeni izleyicileri, güncel politik görevleri bir yana bırakıyorlar. Bunlar, ya bireysel terörizmin batağında çırpınıyor ve egemen sınıfların demokratik kazanımları yok etmesine yardımcı oluyorlar, ya da, bir tür 'saldırı taktiğine dayalı teori' icat ediyor. 'Devrime gidiyoruz' türünden yalnızca eylemsizliği gizlemeye yarayan, içi kof serüvenci belgiler atıyorlar. Kendi öznel isteklerinin peşinde sürüklenenler, demokratik kazanımların savunma görevini devrimci amaçlardan ayrılma olarak karalıyorlar. Lenin, sosyalizme politik demokrasi için savaşmaktan başka bir yolla gitmek isteyen 'sol' aşırılık yanlılarını her zaman suçlamıştır. Günümüzde barışı, ulusal bağımsızlığı ve demokratik kazanımları savunmak için verilen savaşım olmadan, ne işçi sınıfının ve proleter olmayan halk yığınlarının çoğunluğunu kazanmak, ne de toplumu devrimci yoldan dönüştürmek için dolaysız erk savaşımına geçmek olanaklıdır".

Bezirgânlık nasıl sırtıyor. *Savaş Yolu*'ndan daha köşesiz, daha kıvrak (ne de olsa daha ustadırlar), ama yetmiyor. Lenin alıntısını bir cümle oraya, bir cümle buraya serpiştirip, yüzünü kızartmadan ters

yorumlamayla işin içinden sıyrılamazlar. Lenin, o alıntıda, bugün Avrupa'da devrimci durum vardır, bu "propaganda dönemi" demektir, daha eylem dönemi (ayaklanma) gelmedi diyor. Bizim karbon kopya menşeviklerimiz de, "eylem" sözcüğünün taşıdığı geniş anlamın ardına sığınarak ve Lenin'in o sözcüğü *sonul saldırı* (ayaklanma ve devrim) anlamında kullandığını gizleyerek, eylem dönemi gelmedi(!) diyorlar. Ve bizi, serüvenci belgiler atmakla, güncel siyasal görevleri atlamakla suçlamaya kalkıyorlar. Kâğıda dökmedikleri, ama döktükleri kadarının altında yatan anlayış bu suçlamalarda ortaya çıkıyor. Sözü nü ettikleri belgiler, silahlanma ve ayaklanmayı propaganda eden *İşçinin Sesi* belgileridir. Böyle belgiler atmak, eylem dönemi (ayaklanma) geldi demek değil, propaganda döneminin görevlerini yerine getirmektir. Devrimci durumda "güncel siyasal görev" nedir? Ayaklanma ve devrimin *doğrudan ve açık* propagandasıdır. *İşçinin Sesi* propaganda döneminin görevlerini yerine getirdiği için onu, "ayaklanma zamanı geldi" diyor diye suçlamaya kalkışmak için iyice şaşkın olmak gerekir.

Atılım'ın bu yazısı, *Savaş Yolu*'nun 15 Şubat 1980 tarihli 29. sayısında yayınlandı. Onunla birlikte, aynı sayfada, "Sınıf Savaşı Eğrisinde Devrimci Bir Yükseliş" adlı yazı yer alıyor. Bu yazının da ilgili bölümünü okuyalım.

"Yığınlarda burjuva reformcu, CHP hükümetinin son dönemlerinde başlayan ve gelişme olanakları ve doğrul-

tuları öngörülen hareketlenmeyi nasıl kavramak gerekir?

"Bir kez bu hareketlenmenin, yükselişin nesnel temelini yaşamın dayanılmaz ölçüde pahalılaşması, sefaletin derinleşmesi, faşist tehlikenin yükselişi, ulusal bağımsızlığın ayaklar altına alınışı oluşturuyor. Sonra bu yükselişte işçi sınıfımızın öncü-gücü TKP'nin ardıcıl savaşımının, bağımsız politikasının doğrudan etkisi vardır. TKP'nin bu politikasının öngördüğü gelişmelerin yaşam içinde doğrulanmasının, burjuva hükümetlerinden hiçbirinin sorunlarına çözüm getirmediğini ve getirmeyeceğini kendi deneyimleriyle gitgide kavrayan emekçi yığınların gözlerini TKP'ye dikmesinin, O'nun çağralarına kulak vermesinin etkisi vardır. TKP'nin Leninci önderliğinin işçi sınıfının eylem birliğinin önündeki engellerin birer birer aşılmasının, ulusal demokratik güçlerin eylem ve cephe birliği yolunda adımlar atılmasının etkisi vardır.

"Peki sınıf savaşı eğrisindeki bu devrimci yükseliş, propaganda döneminin sona erip, eylem döneminin açıldığı anlamına mı geliyor? (abç).

Yığınların hareketindeki bu yükseliş yığınların aktifliğinin olağanüstü boyutlara varması olarak değerlendirilebilir mi?

"Lenin yığınların hareketlenmesindeki yükseliş ile devrimci atılım, devrimci atılım ile devrimci durum arasındaki ayrımlar olduğunu belirtmiştir. (...)

"Sınıf savaşı eğrisinde devrimci bir yükselme ile devrimci atılım arasında, devrimci atılım ile devrimci durum arasında fark gözetmedin mi, bunları somut durum içinde ayırdetmeyi başaramadın mı taktik sorunlarda ve savaşım biçimleri sorununda, bağlaşıklık sorununda şaşırarak öznelci yanılgılara düşmek kaçınılmaz olur. Elbette bunlar arasına aşılmaz duvarlar koymak, geçişkenlikleri görmemek de pasifizme sürükler".

Atılım'daki anlayışın aynısı, daha kaba, daha basit, ama daha içten. Daha açık. Yakalamak da kolay. Devrimci durum öncesine propaganda dönemi, devrimci duruma eylem dönemi diyor.

Biz yine konumuza dönelim. Daha sonra Stalin, Lenin'in yazılarında yer alan ve Bolşeviklerin uyguladıkları anlayışı şöyle formüle etmiştir:

1. *Propaganda belgisi*: Savaşan birey ve grupları partiye kazanma amacını taşır. 2. *Ajitasyon*

belgisi: Geniş emekçi yığınları kazanma amacını taşır. 3. *Eylem belgisi*: Geniş yığınları saldırıya geçirme amacını taşır. 4. *Parti direktifi*: Belirli bir gün, belirli bir zaman için doğrudan ayaklanma direktifi (16)

Stalin'in yaptığı ayrımındaki ilk üç belge çeşidi yaklaşık olarak Lenin'in ayırdığı dönemlere denk düşmektedir. Somut ayaklanma emri demek olan "parti direktifi"ni Stalin de belge olarak saymamıştır. Yaklaşık olarak dedik çünkü, Lenin'de propaganda ve ajitasyon bu denli kesin sınırlarla birbirinden ayrılmamıştır. Gerçekten de dönemleri bu sözcüklerle ayırmak sakıncalar getirebilir. Çünkü Stalin'in propaganda dönemi diye adlandırdığı dönemde ajitasyon da vardır, daha önemlisi, ajitasyon dönemi dediği dönemde propaganda da şiddetle vardır. Bu nedenle, Lenin, bu iki döneme birden "propaganda dönemi" demiştir.

Kullanılan sözcüklerin doğurabileceği sakıncalar bir yana, Stalin'in dönemleri ayırırken baktığı ölçüt ve ayırdığı dönemlerin özü Lenin'le aynıdır. Stalin'in belirlediği belge biçimlerine verdiği örnek bunun kanıtıdır. Okuyalım.

"Belgeler, savaşımın değişik hedeflerine göre değişir. Bu hedefler ya bütün bir tarihsel dönemi, ya da belli bir tarihsel döneme ait aşamaları ve dönemleri kapsayabilir. İlk kez geçen yüzyılın 80'li yıllarında "Emeğin Kurtuluşu" gurubunca atılan 'kahrol-

sun otokrazi' belgisi, bir *propaganda* belgisiydi. Amacı, en kararlı ve sağlam savaşçı kişi ve gurupları Partiye kazanmaktı. Rus-Japon savaşı döneminde, otokrasinin dengesizliği işçi sınıfının geniş kesimlerince az çok farkedildiğinde, bu belge geniş emekçi yığınları kazanmaya yönelik bir *ajitasyon* belgisi oldu. 1917 Şubat devriminden hemen önceki dönemde, Çarlık yığınlarının gözünden tümüyle düştüğü zaman, 'kahrolsun otokrazi' belgisi ajitasyon belgisi olmaktan *eylem* belgisi olmaya dönüştü, çünkü geniş yığınları Çarlığa karşı saldırıya geçirmeyi amaçlıyordu. Şubat devrimi sırasında bu belge bir Parti *direktifi*, yani Çarlığın belli kurumlarını ve belli konumlarını belli bir tarihte ele geçirmeye doğrudan bir çağrı oldu, çünkü artık sorun Çarlığı devirmek ve yok etmektir. Direktif, Parti'nin belli bir günde, belli bir yerde doğrudan eyleme çağrısıdır. Parti üyeleri üzerinde bağlayıcıdır. Çağrı yığınların istemlerini doğru ve uygun bir biçimde dile getiriyorsa, zamanı gerçekten olgunlaşmışsa, genellikle geniş emekçi yığınlarınca benimsenir''.(17)

Yukarıda okuduğunuz örnek, aynı zamanda, stratejik bir belginin, değişik taktik aşamalarda değişik anlam kazandığının da örneğidir.

Türkiye devrimci hareketinde yeterince anlaşılmamış olan işte budur, belgilerin (hatta aynı belginin), değişik dönemlerde değişik birşey anlattığıdır. Hele bizim menşevikler! Ayaklanma ve silah dedğimiz için bizi "anarşist", "serüvenci", "goşist" olarak değerlendirmeleri, Marksçı-Leninci teorinin öteki yanları gibi, "dönemler-taktikler-belgeler" konusunda da ne zavallı, ne çaresiz bir bilgisizlik içinde olduklarının kanıtıdır. (Eğer bile bile sahtekârlık yapmıyorlarsa.) Belgileri, direktifle, ya da propagan-da döneminin belgilerini devrim aşamasının belgileriyle (Stalin'in deyimiyle, ajitasyon belgisini, eylem belgisiyle) birbirlerine karıştırmak aşırı tehlikeli bir yanılgıdır. Ya zamansız çıkışlara, devrimci güçlerin kırılmasına, ya da gecikmeye, nal toplamaya yol açar.

Bir örnek verelim. Ajitasyon belgisini, zamanından önce eylem belgisi gibi yorumlamanın örneği. Rusya'da 1917 Nisanı'nda, "tüm iktidar Sovyetlere" belgisi bir ajitasyon belgisiydi. Oysa, aynı ay Petrograd'da bu belge altında yapılan gösteri, belgeyi eylem belgisine dönüştürmeye, kışlık sarayı kuşatarak ayaklanmayı başlatmaya çalışmıştı. Zamansız, erken, çok tehlikeli bir yanılgı. Bolşevik Partisi, bu gösterinin başını çekenleri açıktan lânetledi.

Parti taktiklerine ve belgelere bakış açısı yö-

nünden söylenmesi gerekenler kısaca böyledir.

2.2. Belgiler Nasıl Olmalıdır?

Sınıf savaşında doğru taktiklerin ve dolayısıyla doğru belgilerin önemi, savaşta orduya çıkarılan emirlerden çok daha büyüktür. Siyasal savaş hem daha karmaşık, hem daha büyük ölçeklidir. Bu nedenle, bilgileri doğru kullanabilmek için bazı yönlerde dikkat etmek gerekir.

Birincisi, Parti taktiklerinin kısalmış, keskinleşmiş bir özeti demek olan bilgiler, "belirli bir siyasal ortamın kendine özgü özelliklerinin tümünden çıkartılmalıdır" (18). Siyasal yaşamın o günkü acil gereksinimlerini yansıtmalıdır.

İkincisi, bilgiler, birinci özelliğe bağlı olarak, a) halkın önünde duran ana düşmanı, b) devrimci başkaldırışa karşı halk sınıfları içindeki ana engelleri deşifre etmeli, c) devrimci öğelerle birlik yolunu açmalıdır. (19)

Üçüncüsü, "taktik bilgilerimizin olayların gerisinde topallamasıyla ve olaylar geçtikten sonra onlara uyarlanmasıyla yetinemeyiz. Bizi ileri götüren, yolumuzu aydınlatan ve hareketin acil görevlerinin üzerine çıkaran çeşidinden bilgilerimiz olmalıdır. Tutarlı ve dayanıklı bir savaşın yürütebilmek için proletarya partisinin taktiklerini olaydan olaya saptamaması gerekir. Taktik kararlarında, Marksizm ilkelerine bağlılığı, devrimci sınıfın ilerici görevlerine gereken önemi vermekle birleştirmesi

gerekir" (20).

Dördüncüsü, belgeler açık ve anlaşılır olmalıdır. "Taktikler tartışılmalıdır ama bu tartışmada, en büyük netliğe ulaşmak amaçlanmalıdır. Taktik sorunlar, partinin siyasal tutumunun sorunlarıdır. Bir tutum çizgisi teoride, tarihsel olaylarda, tüm siyasal durumun çözümlenmesinde vb. temellendirilebilir ve *temellendirilmelidir*. Ama bütün bu tartışmalarda, savaşım veren bir sınıfın partisi, siyasal tutumumuza ilişkin sorunlarda, *çifte anlam çıkarmaya yer vermeyen*, kesinlikle net yanıtların gerekliliğini gözden kaçırmamalıdır. "Evet" mi, "Hayır" mı? Şu anda, bu belli durumda şu ya da bu yapılmalı mıdır, yapılmamalı mıdır?" (21).

Demek ki, belgileri doğru ve zamanında üretebilmek, doğru kullanabilmek, komünist partisinin *yetişkinliğinin* ve önderlik yeteneğinin bir göstergesidir.

2.3. Oportünistlerin Taktik ve Belgi Anlayışı ve "İşçinin Sesi"

Şimdi, buraya dek gördüklerimizin ışığında oportünistlerin belgi anlayışlarını ele alalım. Bunu, *Atılım*'ın belgelerini ve Leninci kanadın taktikleri ve belgeleri için söylediklerini ele alarak yapalım .

Önce, *Atılım*'ın kullandığı *İLK* belgeye bakalım, TKP'nin merkez yayın organının son yayınlanma tarihinde doğan bebeleri çocuk sahibi yapan uzun

bir aradan sonra, 1974 yılının Ocak ayında *Atılım* yayınlanmaya başladı. O sayıda hiç belge yok. Şubat 1974 sayısında da yok. İlk belge, Mart 1974 sayısında yer alıyor. Koca bir tarihsel dönemden sonra TKP merkez yayın organının üst köşesinde yer alan İLK BELGİ'yi okuyalım: "Yurt dışında çalışan bütün kadın işçilerin sosyal hakları garanti edilmelidir, evli kadınların ailece gönderilmeleri sağlanmalıdır".(!!!)

Bir komünist partisi, uzun bir aradan sonra halkının önüne çıkıyor ve siyasal tutumunun yansıması olması gereken *ilk* belgisinde bunlardan başka iletecek bir mesaj bulamıyor. İşte oportünizmin belge anlayışı budur. Bu herşeyi anlatıyor. Ama, okuru sıkma tehlikesini göze alarak sergilemeyi burada bırakmayacağız.

Belginin içeriği de yanlış (yurt dışına işçi göndermeyi kabul ediyor) ama bu yönü şimdi bizi ilgilendirmiyor. Şimdi yapacağımız bu belgeyi Lenin'in 4 ölçütüne vurmaktır.

Birincisi, belgiler, siyasal ortamın tüm özellikleri dikkate alınarak belirlendiğine ve günün acil gereksinimini yansıttığına göre, 1974 Türkiye'sinde ana sorun, yurt dışındaki işçiler sorunu da değil, yurt dışındaki kadın işçiler sorunudur!

İkincisi, belgiler, ana düşmanı, halk sınıfları içindeki ana engeli deşifre ettiğine göre, o tarihlerde yurt dışında çalışan kadın işçilerimize bu hakları vermeyen Alman hükümeti baş düşmandır. Bu hakların alınmasına engel olan "içimizdeki düşman"

belli değildir.

Üçüncüsü, belgeler olayları ardından izlemediğine, gelişimin yolunu aydınlattığına göre, demek ki önümüzdeki dönemin ana sorunu da bu olacaktır.

Dördüncüsü, belgeler açık ve anlaşılır olmalıdır. Eh, bu belge anlaşılıyor!

Yaptığımız ciddi bir iş, ama oportünistler gülmek için o denli çok gereç sağlıyorlar ki, uymamak her zaman olamıyor. Neyse, biz kaldığımız yerden sürdürelim.

Mart 1974 *Atılım*'ının, daha doğrusu *Atılım*'in kullandığı ikinci belge de şöyle: "*Gebe kadınlar korunmalıdır. Gebelik ve lohusalık için çalışan kadınlara paralı izin verilmeli, doğumevleri, çocuk yuvaları, her türlü sağlık hizmetleri kurulmalı, mevcutlar geliştirilmelidir*" Bu belgeyi de Lenin'in 4 ölçütüne vurursak işler "tehlikeli" bir yere gider. Hem söz verdik, ciddiliğimizi bozmayacağız. Fakat bağışlayın, bu belgeye pardon makaleye söyleyebilecek tek söz var: "hokkabazlık".

Şimdi, görevi devrim yapmak, bunun için de öncelikle devrimin propagandasını yapmak olan bir komünist partisinin merkez yayın organında kullanılan belgelerde "devrim" sözcüğünün kaç kez geçtiğine bakalım.

Atılım'ın belgeleri arasında devrim sözcüğü ilk kez Nisan 1976'da 19 tane 1 Mayıs belgisinden birinin içinde geçiyor! Yayına başlamasından 2,5 yıl sonra! O da şöyle: "*İşçi-köylü bağlaşıklığı, devrimin temel dayanağıdır*" Yine Leninci anlamda bir belge

değil. Batılının "truizm" (ayarı beyan) dediği biçimde genel bir doğru.

Atılım belgilerinde devrim sözcüğü ikinci kez bir yıl sonra, Nisan 1977'de yine 1 Mayıs belgelerinde. 21 belgi arasından birinde geçiyor. Şöyle: "Sosyalizme açılan ileri demokratik bir düzeni devrimci yoldan kurmak için ileri!" (yine devrim değil, "devrimci yol").

Bu aynı belgi, üçüncü kez, Haziran 1977'de en arka sayfada yineleniyor.

Ondan sonra aradan tam *iki yıl* geçiyor, devrim sözcüğünün geçtiği hiçbir belgi yok! Devrim sözcüğü, dördüncü kez, Nisan 1979'da, yine 40 adet 1 Mayıs belgisi içinde 30. olarak geçiyor.

Aradan yine bir yıl geçiyor. Beşinci kez, Nisan 1980'de 27 adet 1 Mayıs belgisi içinde 19. olarak, "sosyalizme açılan ileri demokratik devrim için ulusal demokratik cephede birleş" belgisini görüyoruz.

Ve altıncı kez, Mayıs 1980'de aynı belgi yineleniyor.

Demek ki TKP merkez organının 6.5 yıllık yayın yaşamında *devrim* sözcüğü belgilerde yalnız *ALTI* kez yer almıştır. Komünistim diyen utansın! Belgiler, propaganda ve ajitasyonun önemli bir aracı olduğuna göre ve partinin siyasal tutumunu yansıttığına göre, bunlar devrim *istemiyor* demektir. Türkiye'de kullanılan bir tanımlama ile bunlar "Kemalizmin sol kolu"dur.

Dahası var. İlk kullanılışı genel bir kullanıştır.

İkinci, üçüncü ve dördüncü kullanışı ise doğrudan doğruya *İşçinin Sesi* karşısında açık düşmemek çabasıyladır. Hiç yakıştırmayı yapmıyoruz. Söylediğimizi kanıtlayalım. "Sosyalizme açılan ileri demokratik bir düzeni *devrim yoluyla* kurmak için ileri" belgisi, TKP yayınları içinde (1977 Konferansı kararıyla *İşçinin Sesi* resmen parti yayın organı olarak tanınmıştı) ilk kez *İşçinin Sesi* tarafından 24 Aralık 1976'da, 58-59. sayısında üst köşe belgisi olarak kullanıldı. *Atılım*'dan tam 5 ay önce. Ve ondan sonra da, 81. sayıya dek (9 Aralık 1977) *İşçinin Sesi*'nin ana belgisi olarak üst köşede kaldı. Belgi, Türkiye'de sevinçle karşılandı, her yere yazılmağa başladı, tuttu. *Atılım*, o belgeyi 5 aylık bir gecikmeyle işte bu nedenle kullandı. Ama hiçbir zaman da tepe belgisi yapmadı.

Peki, *İşçinin Sesi*'nde 81. sayıdan sonra neden bu belge bir daha kullanılmadı? Çünkü, politik büro ile yapılan fırtınalı bir toplantıda bu belginin kullanılmasını *yasakladılar*. O toplantıda gerekçe olarak şunlar söylendi: "İşçi sınıfı iktidara nasıl gelirse gelsin, o devrimdir", "Devrim ille de silahla mı, zor yoluyla mı olacak?" ... Bizim yanıtımız şöyle oldu: "Devrim, zor yoluyla olur. Silahı kullanmaya gerek kalmayabilir ama her durumda halkın silahlı-örgütlü gücü olmadan devrim yapılamaz. Ayrıca, Türkiye'nin toplumsal ve siyasal koşulları, tarihi, devrimin ancak ayaklanma yoluyla gerçekleşebileceğini gösterir". Dinlemediler.

1977'den 1979'a dek devrim sözcüğünü

unutmalarında şaşılacak birşey yoktur da, neden 1979 Nisan'ında yeniden kullanmaya başladılar dersiniz, o da parti içi menşevik-bolşevik kavgasının patlamasıyla, göz boyamak içindir.

Atılım'in yayınlandığı 6,5 yıl içinde kullandığı belgileri saydık. Elimizde olmayan Aralık 1979 ve Ocak 1980 sayıları dışında, bu süre içinde tam 328 belge kullanılmış. Güneşin altında ne ararsan var. Ama *devrim* sözcüğü, yalnızca 6 kez geçiyor! Sanırsız, bu sayılar her sözden daha anlattıcıdır.

Gelelim 1980'in belgelerine. Şubat 1980, ana belge: "Sendikalardan elini çek. Tutuklu sendikacılara özgürlük. İşten atılan işçilerle dayanışma. Ücretleri arttırmak, demokratik kazanımları korumak için eylem birliği".

Mart 1980, ana belge: "Kölelik anlaşmasına, DGM'lere, zorbalık yasalarına, açlık paketine, silahlanmaya ve ölüm füzelerine karşı en geniş demokratik güçlerin eylem birliği için ileri."

Mayıs 1980, ana belge: "Ulusal demokratik cepheyi oluşturmak için, komünistler, sosyalistler, CHP'li yurtseverler, Kürt demokratları savaş birliğini güçlendirin".

Haziran 1980, ana belge: "İkili kölelik anlaşmasına, ABD ve NATO üslerine, zorbalık yasalarına, pahalılığa ve işsizliğe, silahlanma harcamalarına karşı demokratik güçlerin eylem birliği için ileri".

İşte size "dört" tane belge. Aslına bakarsanız, bunların hepsi aynı belgidir. İsteyen, istediği belgeyi değiştirip değiştirip kullanabilir, buna bir itirazımız

olamaz. Ne var ki, bunların tümü de Lenin'in 4 ölçütüyle çelişmektedir.

Bir kez, bu belgeler, Türkiye'nin siyasal yaşamının bugünkü *acil* gereksinimini yansıtmamaktadır. Eylem birliği acil gereksinim değil mi diye sorulabilir. Ama mantık oyunu olur. Evet, eylem birliği (ama savaşılan güçlerin eylem birliği) acil bir gereksinimdir. Fakat ne için? Acil bir gereksinimi karşılayabilmek için acil bir gereksinimdir. Ücretler, ikili anlaşmalar, işler silahlanma, NATO vb., genel olarak başımızdaki sorunlardır. Bugünkü siyasal yaşantının kendine özgü özelliklerinden çıkan acil gereksinim ise, halkımızın can güvenliğidir. Birkaç yıl önce günde 1-2 kişi öldürülüyor ve yer yerinden oynuyordu. Bugün, günde ortalama 10-12 kişi öldürülmektedir. Jandarma, polis ve faşistlerle halkımız arasında ilan edilmemiş bir iç savaş gidiyor ve durmaksızın tırmanıyor. Karşı-devrimin saldırısına karşı daha örgütlü ve etkili karşı çıkış (ki bu aynı zamanda devrime yürümek anlamına gelir) için eylem birliği! Günün acil gereksinimi, halkın kendini korumasının, silahlanmanın propagandasıdır.

Bu belgeler ana düşmanı da açıkça belirlemiyor. Suçları gösteriyor, suçluları göstermiyor.

Bu belgeler başka birşeyi, oportünistlerin taktik ve belge anlayışını gösteriyor. "Oportünistlerin her zamanki yöntemine dayanıyor: En çok sayıda toplumsal öğeyi birleştirdiği gerekçesiyle en ılımlı belginin en makul belge olduğunu kanıtlama girişimi". (22)

Bilenler, Erdallar şöyle düşünüyorlar: Devrimi yalnız işçi sınıfı ve küçük burjuvazinin devrimci kesimi ister. Oysa liberal bazı önlemleri, belirli demokratik hakları, MHP'yi belli ölçüde sınırlamayı, tekeldışı burjuvazi ve ordumuzun "yurtsever" subayları da isterler. Öyleyse, bu güçlerle uyum sağlayalım, ateşi ocaktan maşa ile çıkaralım, sonrası kolay... Bu uyumu sağlayabilmek için de hedefleri geri çekmek, belgileri yumuşatmak gerekir. Yoksa bizimle işbirliğine yanaşmazlar. Bilenler Erdallar böyle düşünüyorlar.

Ve böyle yazıyorlar. İ. Bilen, *Barış ve Sosyalizm Sorunları* dergisinin Şubat 1980 tarihli sayısında yayınlanan "Sömürü ve Baskı Politikasına Karşı Ulusal Demokratik Güçler" adlı yazısında devrim hedefini geri çekerek şöyle diyor:

"Bugünkü somut politik görevimiz, demokratik konumları gericiliğe karşı savunmak ve bunları daha da genişletmektir. Bu da ancak halkın demokrasi hareketini, yığın savaşım-larını güçlendirerek gerçekleştirilebilir. Bu hareket, emperyalizmin, te-kellerin konumlarına karşı güçlü bir atılım çevreni taşıyor ve ileri demokratik devrim için savaşımında çıkış noktasını oluşturuyor. Böylesi bir hareket ancak en geniş demokratik güçlerin eylem birliğiyle gerçekleşebilir. Bu hareket ulusal demokratik

cephayle özdeş değildir, bileşimi bakımından ondan daha genişdir" (Ve ardından ekliyor) "CHP'yi eylem birliğine çekmenin nesnel olanakları vardır". (23)

Savaşımı hedeflerini geri çekerek, belgileri sulandırarak "toplumsal muhalefet" in tabanını genişlettiklerini, böylece usta ve akıllı bir siyaset izlediklerini sanıyorlar. Onu bile yapamıyorlar. Yalnızca, komik bir çelişkinin içine iniş yapıyorlar. Belgilere bir daha bakın. İkili anlaşmalara, silahlanmaya, ölüm füzelerine, düşük ücretlere (en düşük ücretlerin tekeldışı burjuva kesiminde olduğunu unutuyorlar), pahalılığa, işsizliğe, üslere karşı CHP'yi eylem birliğine çağırıyorlar. (Belgeler "CHP'li yurtseverler" diyor ama İ. Bilen'in yazısı aynı hedefleri koyarak, "CHP" diyor. İkisi birlikte değerlendirilince, dediğimizin doğruluğu ortaya çıkar). Bir yandan tekeldışı burjuvaziye birliğe çağırıyorlar, öte yandan Türkiye'nin devrimci uyanışı o düzeyde ki, hedefleri ancak buraya dek yumuşatabiliyorlar (yoksa yüzlerine bakan kalmaz) ve ABD'ye, NATO'ya, düşük ücretlere vb. karşı eylem öneriyorlar. Politik Büromuz böyle derin bir saçmalık içindedir. Yoldaşlar, ne yazık ki tekeldışı burjuvazi bu hedeflerle de eylem birliğine yanaşmayacaktır. Onu eylem birliğine çağırmakta ısrarlı iseniz, bu hedefleri de kaldırıp atmalısınız.

Atılım'in belgileri konusunda son olarak Lenin'in bunlara yanıtını okuyalım: "Hayır yoldaş-

lar, siyasal aritmetikte tüm "muhalafet" öğelerini basitçe toplamaktan biraz daha karmaşık işlemler vardır. Gerçekten savaşı devrimci öğelere, sallantılı ve hain bir muhalafet eklemek her zaman artı sonuç vermediği gibi, çoğu zaman eksi sonuç verdiği görülür".(24)

Şimdi, oportünistlerin *İşçinin Sesi*'nin taktikleri ve belgileri için söylediklerine geçelim.

"*Can güvenliği komiteleri.*" TKP'nin Sesi, Ekim 1978'de şöyle dedi: "İşçi sınıfı, emekçi yığınlar, hükümet can güvenliğini sağlamıyor diye faşist komandoların, faşist terör guruplarının, Maoçu provokatörlerin saldırı ve provokasyonları karşısında eli kolu bağlı mı kalacaktır? Elbette kalmayacaktır. Halk, kendi güvenliğini kendisi sağlamak zorundadır".(25)

TKP Merkez Komitesi, 5 Ekim 1978 tarihli bildirisinde şöyle dedi: "... Faşist teröre karşı can güvenliği sağlamak, demokratik hakları korumak görevini işçi sınıfımız, halkımız kendisi üstlenecek, bunun için örgütlenecek, yeni savaş örgütleri kuracaktır".

Türkçe bilen ya da Türkçeyi işine geldiği gibi yorumlama alışkanlığında olmayan herkes, halkın can güvenliğini kendisinin sağlaması, bunun için yeni savaş örgütleri kurması gerektiği görüşünü bizim gibi yorumlar. Bu, faşist sürülere karşı, ülke çapında geniş katılımlı ve silahlı savunma örgütlenmeleri demektir. Doğru bir fikirdir.

Biz de, *Emperyalizmin Zayıf Halkası Türkiye'*

de şöyle dedik:

"TKP'nin bunalım ortamının görevlerine uygun yeni örgütlenmeler konusundaki bu Leninci tutumu yeterli başarıyla yaşama geçebilirse (ama o günden bu güne geçemedi, geçmedi, geçirilmedi — R.Y.), Türkiye devrim hareketinin utkusu yolunda büyük bir güvence olacaktır. Çünkü, faşizme karşı 'halkın kendini savunmak için örgütlenmesi'ni sözcük anlamlarıyla anlayamayız. Devrimci durumun, bunalımın, faşist zorbalığın dayattığı bu çeşit örgütlenmeler yalnızca *savunma* görevini üstlenmiş değildir. Halkın artık farkına vardığı gereksinimlerden onu ileriye, devrimci savaşımın üst aşamalarına yükseltmeyi de üstlenmiştir. Bu, kişi irade ve isteğinden *bağımsız* olarak böyledir. Böylesi örgütlenmeler, bu nedenle, yalnız savunma değil, aynı zamanda faşizme ve bu yıkılası düzene yönelmiş *saldırı* görevini üstlenmiştir. Lenin, 'son çözümlemede siyasal özgürlük ve sınıf savaşımının büyük sorunları yalnızca güç (zor anlamına — R.Y.) çözer ve bu gücü hazırlamak ve örgütlemek ve yalnızca savunma değil, saldırı için de kul-

lanmak bizim görevimizdir' diyor. Bu gerçeği ne denli iyi anlarsak, devrimci durumun zorladığı örgütlenme biçimlerini o denli amacına uygun kullanırız".(26)

Bundan daha doğal bir yorum olabilir mi? Faşist sürülere karşı halkın ülke çapında, yeterli yığınsallıkta ve saldırganı cezalandırabilecek biçimde örgütlenmesi, sen ister "saldırı", ister "savunma" için de, varlığıyla savunmadır, *varlığıyla saldırdır*. Bizim yapmamız gereken, zaten içinde nesnel olarak taşıdığı bu yönü iyi kavramak ve iyi işletmektir. Varolan saldırı işlevini bilince çıkartmaktır. Biz de *Zayıf Halka*'da bunları söyledik.

Fakat bir de ne görelim. *Atılım*, Temmuz 1979 sayısında, "Bir Broşür Üstüne" adlı yazıyla, *Zayıf Halka* için şöyle dedi: 'Yığınsal eylem birliği örgütleri olan 'can güvenliği komitelerini' amacından saptırmaya, silahlı ayaklanmanın örgütleri yönünde bir anlam vermeye çalışıyor. '... ayaklanma ve devrim, burjuva devletin yerlebir edilmesi ve diktatörlük sorunlarının bugün çeşitli yönleriyle pratik sorunlar olduğunu' ileri sürüyor''.

Atılım'daki söz konusu yazının, örgütsel bir görev olarak tartışılan can güvenliği komiteleri hakkında konuşurken, *Zayıf Halka*'da ideolojik görevler tartışılırken kullanılan bir cümleyi, hem de kitapta altı çizili olan "çeşitli yönleriyle"nin altını çizmeyerek verişi bilimsel namusla bağdaşmaz. Neyse, o bir yana, biz "eleştiri"nin mantığını izle-

yerek akıl yürütelim. Peki, bu can güvenliği komitelerinin saldırı görevi yoktur, bunlar "yığınsal eylem birliği örgütleri"dir(!) Kurdun bu komiteleri, faşist saldırıları püskürtecek misin, püskürtmeyecek misin? Püskürteceğim diyorsan, faşist MHP'yi ve öteki faşist odakları yerlebir etmeden, bu arada doğal olarak buna izin vermeyecek olan devletle, ordusuyla, polisiyle de kozunu paylaşmadan bu olabilir mi, can güvenliği sağlanabilir mi? Olamaz, sağlanamaz. Demek ki, bir kez can güvenliğini sağlama işinin kendisi *saldırıdır*. Haydi yine sizin "tuhaf" mantığınızla düşünelim, devlet ve ordusu işe karışmadı, sen de hiç saldırmadan (!) faşistleri ezmesen bile caydırdın. O durumda ne yapacaksın? Komiteleri dağıtıp evine mi gideceksin, yoksa elindeki hazır örgütlü ve "yükü" gücü, bu kahrolası düzene saldırı için mi kullanacaksın? Görüldüğü gibi, ne yana akıl yürütürsek yürütelim, *Atılım*'ın oportünizmi apaçık ortaya düşüyor.

Atılım'daki bu yazının ardından, can güvenliği komiteleri tartışması, İ. Bilen'in TKP'nin Sesi'nde yaptığı konuşmayla iyice gülünçleşiyor:

Soru: *Can güvenliği belgisinin bu savaştaki rolü nedir?*

Yanıt: Can güvenliği istemi, yığınların yakıcı, güncel istemlerinin başında geliyor. Her gün en az üç yurttaşımız, faşist kurşunlarla can veriyor. Eli kanlı faşist çeteler, ana karnındaki bebeden, seksenlik nineye kadar, ayrımsız tüm yurttaşları ateş altına almıştır. CHP ağırlıklı hükümet kurulduktan sonra da

faşist terör durmadı. Hele sıkıyönetimlerle halkın can güvenliğini sağlama savı gürültüyle çöküyor. Terör daha da tırmandı. Bu nedenle can güvenliği belgisi, iş, ekmek, özgürlük, ulusal bağımsızlık istemleri gibi yığınlara malolmuştur.

TKP, bu istemin nasıl gerçekleşeceğini gösteren tek partidir. Halk birleşir, örgütlenir, savaşırsa, kendi can güvenliğini kendisi koruyabilir. (...)

Soru: Bilen yoldaş, *Emperyalizmin Zayıf Halkası Türkiye* adlı broşürde de bu tür bir çarpıtma var. Bu broşürde sizin de sık sık adınız geçiyor. Parti belgelerimizden alıntılar yapılıyor. Bu broşürün vardığı sonuçlar, işçi sınıfının devrimci hareketin çıkarlarına uygun düşüyor mu?

Yanıt: Hayır! Kesinlikle değil! Bu kitapçıkta ileri sürülen tutum, çıkarılan sonuçlar, partimizin Marksizm-Leninizm temelinde dayalı politikasına ters düşüyor. İşçi sınıfını serüvene sürüklemek anlamını taşıyor. Partimizin bugünkü savaş görevlerini yerine getirmesini, halk yığınlarını daha da çetin savaşımlara hazırlamak çabalarını baltalıyor.(27)

Oportünist mantığa bakın. Hergün en az üç kişi öldürülüyormuş, hak örgütlü savaşırsa can güvenliğini kendi sağlayabilirmiş. Ne var ki, bu komiteleri aynı zamanda saldırı örgütleri olarak görmek serüvencilikmiş. Konuşmanın son cümlesi ise en ilginç yanı. Biz, bu komiteler aynı zamanda saldırı görevi yüklenmiştir dediğimiz için, "halk yığınlarını daha da çetin savaşımlara hazırlamak çabalarını baltalıyor"muşuz!! Oysa, halka yapması gerekeni, yapaca-

ğın şeyin nesnel toplumsal anlamını açıklayarak bilincini yükseltmek, kafasını aydınlatmak, tam tersine, onu daha çetin savaşlara hazırlamanın *tek olanaklı* yolu değil midir?

Komplocu taktik ve belge anlayışı, özellikle ortacı oportünistlerin varoluş biçimi gibi birşeydir. Ortacı oldukları için. İşçi sınıfına, halka, neyi neden yapması gerektiğini anlatmadan, "çaktırmadan" yaptırmak. Anlayışları böyle. Bir başka ünlü ortacı da, *Ürün*'ün 53. sayısına yazdığı "Türkiye'de Kitle Hareketlerinin Bazı Sorunları" adlı yazıda aynı mantığı çok daha kabaca yineliyordu. H. Erdal şöyle diyordu: "Devrimci kitle hareketlerinde eylem biçimliliği belirleyen iki temel etmenden birincisi, *kitlelere kazandırmak istediğimiz bilincin düzeyi*, bir başka deyişle, onları yönelttiğimiz politik hedefin niteliğidir. Örneğin, kitielleri temel devrimci dönüşümler için mi, yoksa bazı durum düzeltmeleri (reformlar) için mi kitle eylemlerine yönelttiğimiz olgusu, uygulayacağımız eylem biçimlerini de belirler".(28) (abç)

Biz H. Erdal'a ortacı oportünist dedik ama yukarıda söyledikleri, oportünizmin *en* iğrencidir. Klasik, kaşerlenmiş, oportünist "aşamalı bilinç teorisi"dir: Reformlar için savaşım vermek gerektiğinde yığınlara reformcu bilinç, devrim için savaşım gerektiğinde devrimci bilinç verilir. Öyle diyor! Ama öyle yağma yok. Komünistler, işçi sınıfına, yığınlara *her zaman* devrimci, komünist bilinç verir. Reformlar için savaşım gerektiğinde, bunu yine

devrimci bilinç vererek yapar. Reform devrim savaşımının yan ürünüdür, reformla kalıcı başarı sağlanmaz ama kurtuluşa giden yolda önemli kazanımlar sağlanabilir, şimdi hedef budur der.

İkinci olarak, oportünistlerin *Zayıf Halka*'da üstünde fırtınalar kopardıkları cümleyi ele alalım. O cümle, altındaki ve üstündeki cümlelerle birlikte şöyle idi:

"Devrimci durumda ideolojik savaşım, yeni bir yanaşım ve yeni yöntemler ister. Kendine özgü ajitasyon ve propaganda ister. Dün genel teorik sorunlar olan proleter hegemonyası, devrimci zor kullanım, ayaklanma ve devrim, burjuva devletin yerle bir edilmesi ve diktatörlük sorunları bugün *çesitli yönleriyle* pratik sorunlar olmuştur. Biz üstümüze düşeni yaparsak yarın daha yakına, daha yakına gelecektir. Bu nedenle, bu sorunları bugün 'okumuş'ların lüksü olmaktan çıkarıp bilinçli işçilere, işçi sınıfının ileri kesimlerine anlatmak zorundayız. 'Hayali', felsefi konular olarak değil, somutlayarak ve tüm devrimci içeriğiyle. Bu da en başta yayınlarla olur".(29)

Türkçeyi işine geldiğince yorumlamayan herkes bunu da doğru anlar. Söz konusu edilen ayak-

lanma çağırarak değil, ayaklanmanın, zor kullanımın, devrimin doğrudan propagandasını yapmaktır. Ne çare ki dinletemedik. Oportünistler için Leninizmin adı serüvencilik olduğu için, goşistlik, teröristlik, devrimbazlık Troçkistlik vb., suçlamaları dolular gibi üstümüze yağdı. Oysa, bizim için kullandıkları sıfatlar yalnızca kendi teorik yoksulluklarını gösterir. Somut olarak ayaklanma çağırarak ya da ayaklanmanın başlatılması başka şey, bunun açık ve doğrudan propagandasının (eylemle de destekleyerek) yapılması çok başka şeydir. Bakın Lenin 1915'de, tam da bizim oportünistlerimiz gibi akıl yürütenleri nasıl yanıtlıyor:

"İtalyanlardan biri, taktiklerimize karşı çıkararak şöyle dedi: 'Sizin taktikleriniz ya geç kalıyor (savaş başladığına göre), ya da erken geliyor (çünkü savaş henüz devrim için koşulları yaratmamıştır)' (...) Devrim için propaganda yürütmeyi 'zaman-sız' ilan etmeye gelince, bu itiraz Roman ülkeleri sosyalistlerinde görülen her zamanki kavram karışıklığına dayanıyor. Devrimin başlangıcını, devrim için açık ve doğrudan propaganda yürütmekle karıştırıyorlar. Rusya'da kimse 1905 devriminin başlangıcını Ocak 1905'den önceye koymaz. Oysa, kelimenin en dar anlamıyla devrimci propaganda, yığın eylemle-

rinin, gösterilerin, grevlerin, barikatların propagandası ve hazırlanması o tarihten *yıllarca önce* yürütülüyordu. Örneğin, eski *Iskra* sorunun propagandasını yapmaya 1900 sonlarında başladı. Marks da 1847'de, daha kimse Avrupa'da *bir devrimin başlangıcını* düşünmediği sırada bunu yapmıştı.

"Bir devrim başladıktan sonra, onu liberaller ve devrimin öteki düşmanları bile 'tanır'. Tanımaları çoğu kez onu aldatmak, ona ihanet etmek içindir. Devrimciler, devrimden *once* onu öngörür, kaçınılmazlığını anlar, yığınlara gerekliliğini kavratır ve sürecini ve yöntemlerini açıklar".(30)

İşçinin Sesi'nin Belgileri

Görüldüğü gibi, Leninizmle oportünizmin taktik ve dolayısıyla belge anlayışları birbirinin tam karşıtıdır. Bu karşıtlık, TKP içindeki kavgada da yansımıştır. Bugün taktikler ve belgeler konusunda partimizde başlıca iki anlayış vardır. Bu anlayışları bir kez daha belirtmekte ve bu arada *İşçinin Sesi* belgileri arasında bir zaman yanlış anlaşılmiş bir belgeyi ve siyasal ortamın gelişmesi sonucunda yarı yanlış yorumlanabilecek bir saptamayı açmakta yarar vardır.

Önce, TKP'nin Leninci kesiminin belgeleri arasında bir zaman çok yoldaşın kafasını karıştırmış belgeyi ele alalım: "Faşist katillere ve onları kayıranlara karşı herkese silah taşıma hakkı".

Bu belge ile ilgili olarak sorulan soruları iki soruda toplayabiliriz. Bunlardan birincisi, "ayaklanma mı çağırıyoruz?" sorusudur. Bunu, önceki sayfalarda yanıtlamaya çalıştık. İkinci soru, "silahlanma hakkını kimden, burjuvaziden mi istiyoruz?" sorusudur. Bu soruyu soran yoldaşlarımız, menşeviklerin "MHP kapatılsın, can güvenliği sağlansın" belgisi ile bizim belgimiz arasında dilbilgisi yönünden varolan bir benzerlik nedeniyle bu soruya varyyorlardı. *İşçinin Sesi*'nde çıkan, menşevik belgeyi eleştiren yazıların *özüne*, ana fikrine, ana ölçütüne değil, yan bir fikrine takıldıkları için varyyorlardı: "Öznesi belirsizlik".

"Öznesi belirsizlik", *tek başına* bir belginin devrimci mi, reformcu mu olduğu sorusunu yanıtlayamaz. Tarihte, dilbilgisi anlamında "öznesi belirsiz" belge çoktur. Örneğin, Büyük Ekim Sosyalist Devrimi'nin iki temel belgisi, "tüm iktidar Sovyetlere" ve "ekmek, barış, özgürlük"tür. Rus devriminde, "sekiz saatlik işgünü" çok önemli bir belge olmuştur. "Ulusların yazgılarını kendilerinin belirlemesi" belgisi, böyle öznesi belirsiz bir belgidir. Demek ki, "öznesi belirsizlik" *tek başına* hiçbir şeyi belirleyemez. Ancak ve ancak herhangi bir belginin, Leninizmin getirdiği *ana ölçütlerde* (önceki sayfalarda değindik) bir bozukluğu varsa, bu da bir nokta

olarak eleştiri içinde yer alabilir. Menşevik belginin durumu işte böyledir, Leninci ölçütlerin dışındadır.

Şimdi, "MHP kapatılsın, can güvenliği sağlansın" belgisinin durumunu daha yakından görelim. Önce, *İşçinin Sesi*'nin bu belgeye yönelttiği eleştirileri bir daha okuyalım.

Emine Engin yoldaşım, 31 Ağustos 1979 tarihli 102. sayıda, "Devrimci Durum, Devrimci Eylem Gerektirir" adlı yazıda şöyle demiş:

" 'MHP, ÜGD kapatılsın, can güvenliği sağlansın'. Bu belge yarım ağız, *burjuvazinin kabul edebileceği sınırlar içinde* (abç) bir belgidir. Bir kez, özne olarak gösterilen, yani MHP'yi kapatması istenen, ya CHP hükümeti, ya sıkıyönetim vb.dir. Yığınlar yoktur. İkincisi, *Milliyet*'inden *Cumhuriyet*'ine kadar liberal gazetelerin liberal yazar çizerleri de bunu geveliyor. Üçüncüsü ve *en önemlisi* (abç) (Dikkat ederseniz, yoldaşımız maddelemesinde önemsizden önemliye doğru bir sıra izlemiştir—R.Y.), yarım ağızdır çünkü gerçekleşse bile, faşist tehlikenin kökü kazanmış olmayacaktır. (Daha sonra ÜGD kapatıldı(!) değil mi?—R.Y.)

"... Peki, bu yarım ağız burjuva reformist belgeyi 'biz' neden kullanıyoruz? Sanıyoruz ki, tekelleri, emperyalizmi işin içine katmayınca, bu

belgiyi yarım ağızlaştırmınca hem proletarya, hem de liberal, reformist burjuvazinin yani sosyal demokrasinin bir kesimi, 'birlik' içinde davranabilecek ve belgi de gerçekleşecek!

"Oysa bunu sanarak, değil faşizmin tarlasını sürmeyi, değil 'geriletmeyi', MHP'nin kapatılmasını bile güçleştiriyoruz. Çünkü, işçi emekçi *yığınların bilincini bulandırıyoruz*. (abç) Reformların bile en güvenilir dayanağını torpilliyoruz.

"Gerçekten faşizmin, cinayetlerin kökünün nasıl kazınacağını gösteriyoruz. Yığınların bunu ancak kendi devrimci savaşlarıyla sağlayabileceklerini anlatmıyoruz. Üstelik liberal burjuvaziye, sıkıyönetime, anayasa mahkemesine anti-faşist savaşta umut ve güven uyandırıyoruz. Tam mahkemeler piyasaya sürülmüşken, tam 'yetkili ağızlar' bile MHP'ye karşı açıklamalar yaparken, bu belgi ister istemez sıkıyönetime de göz kırpmıyor. Listede 'sıkıyönetime hayır' sloganının 16. sırada olması pek rastlantı değildir.

Sloganlarda yansıyan mantık kullanılan yöntemlerde açığa çıkıyor. Yöntemler de burjuvazinin kabul

sınırları, hatta sempatisi düşünülerek seçilmiş. Başbakana imzalı dilekçe vermek gibi. Ve bu yığınları boşlamayı getiriyor. Sürekli, 'demokratik örgüt, sendika ve sosyalist partilerin *temsilcileri*'nden söz ediliyor. Etkili kişilerden söz ediliyor. Eylemde *yığınların birliği* atlanıyor".(31)

Bu yazıdan iki ay sonra yine Emine Engin yoldaş, 22 Ekim 1979 tarihli 107-108'inci sayıdaki "Boş Çuval Dik Durmaz" adlı yazısında şöyle demiş:

" 'MHP kapatılsın, cangüvenliği sağlansın'. Bu belge reformist bir belgidir. Reformisttir çünkü gerçekleşse bile faşist tehlikenin kökü kazanmış olmayacaktır.(...)

"Bu belge reformisttir demekle iş bitmiyor. Tam sıkıyönetim mahkemelerinde göstermelik yargılamalar yükselmişken, tam liberal yazarlar bunu sayıklarken komünistlerin bu belgeyi atmaları reformizin de ötesindedir. İşçi-emekçi *yığınların bilincine karşı işlenmiş bir cinayettir.* (abç) Yalnızca liberal burjuva kuyrukçuluğu değil, aynı zamanda sıkıyönetim kuyrukçuluğudur.

"Sıkıyönetim 'suçlu'lar için istenen cezaları artırdı. Liberal burjuvazinin

bir kesimi suçlu MHP'dir diye söylenmeye başladı. Birden bazı katiller yakalanmaya ve 'müthiş' itiraflarda bulunmaya başladılar. Bu ne içindi? Yığınlarda faşist çetelere karşı taşmak üzere olan sabırı biraz yatıştırmak içindi. Aynı anda 'komünistler', 'MHP kapatılsın, can güvenliği sağlansın' diye ortaya çıktılar. Gramer olarak öznesi belirsiz olan bu belginin öznesini Türkiye koşulları belirliyordu: Sıkıyönetim ve CHP! Böylece yığınların bilinci de allak bullak oluyordu.

"Yığınlarda gerçekten faşist çetelere karşı büyük bir kızgınlık vardır. Bu kızgınlığı devrimci yığınsal, anti-faşist eylemde yansıtmaya çalışmak bir görevdir. Ancak bunu yapmak için eylemin belgisini liberal burjuvazinin kabul sınırlarının ötesine geçirmek, ilerletmek gerekir.

(...)

"Şimdi gelem MHP'nin, ÜGD'nin kapatılması yararlı mıdır? Can güvenliği yığınsal bir istem midir? Evet, hem de nasıl. Öyleyse ne yapmak gerekir?

"Bir kez belgiyi ilerletmek, *liberal burjuva sınırlarından çıkarmak gere-*

kir. Her belgi bir bilinç kaynağıdır. Bu, yığınların doğru bilinci açısından önemlidir. Başka güçlerin nefes-sizliğini sergilemek açısından önemlidir. Bu proleter hegemonyasının en önemli bir temel taşıdır!

"Bolşevikler yığınları doğru devrimci belgiler ardında savaşa çağırırlar. Bununla bağlı olarak yığınların devrimci enerjisinin alabildiğine önünü açarlar. Proleter yöntemleri, devrimci savaş biçimlerini egemen kılarlar.

"Bolşevikler, yığınlar arasından gelen istemleri hem belgileri ilerleterek, hem de yığınsal devrimci enerjinin önünü açarak devrim savaşımıyla bağlarlar.

"Ayrıca çok özel koşullar nedeniyle kısıtlı belgiler atılırsa da yığınsal devrimci savaş yöntemleri o eyleme başlıbaşına proleter damgası vurur. Kısıtlı belgi, yoğun siyasal ajitasyonla devrimci savaşım hedefleriyle bağlanır.

"Neyse. Bizim oportünistlerimizin devrimci eyleme gönlü yoktur! Onlar daha devrimci durumu bile kabullenmediler. *İşçinin Sesi*'nin amacı onlara kalp transplantasyonu yapmak değil-

dir. Biz diyoruz ki, reformcu yöntemler kadroları telef ediyor! Militan yoldaşlar, canını, başını koymuş bu savaşa. Devrimci enerjiyle dolu. Bu enerji telef oluyor. Moral olarak, can olarak telef oluyor! Devrimci durumda reformizm serüvendir! Devrimci durumda devrimci eylem!"(32)

Yukarıdaki alıntılarda menşevik belgeye yöneltilen eleştirilerin *ozu*, ana fikri nedir? Eleştirinin özü, belgeyi, dolayısıyla siyasal tutumu liberal burjuvazinin kabul sınırlarına hapsetmektir. Bu hapsedişin doğal sonucu olarak da, yığınların bilincini bulandırmak ve faşizmin asıl kaynağına vurmamak ana eleştiriler olarak yöneltmiştir. "Öznesi belirsizlik" eleştirisi, bu eleştirilerle birlikte yöneltildiği için anlam kazanmakta ve oportünizmin daha iyi ortaya çıkmasına yardımcı olmaktadır.

Söz konusu menşevik belge, belgeler konusunda Lenin'in işaret ettiği ölçütlerden ancak sonuncusuna uymaktadır. Görelim.

Birinci ölçüt, belginin, siyasal yaşamın o günkü acil gereksinimlerini yansıtması gerektiği idi. Can güvenliğini sağlamak, faşist odakları dağıtmak, tartışmasız acil bir istemdir. Demek ki, bu istemi dile getirmek gerekir. Ne var ki, o günlerde tekel dışı burjuvazi hem faşist saldırılardan rahatsızlık duyduğu için, hem de asıl olarak halkın anti-faşist tepkisini "anayasal" yollar içinde boğmak için MHP ve ÜGD'nin kapatılması gerektiğinden

söz etmektedir. Öyleyse, komünistlerin görevi, tekeldışı burjuvazinin ulaştığı noktadan daha ileri hedefle çıkmak, böylece anti-faşist savaşımı ve genel olarak devrim savaşımını ilerletmek, daha köklü istemlere ulaştırmaktır. Böylece, tekeldışı burjuvazinin "anti-faşist" tutumunun yüzeyselliğini, cılızlığını yığınlara göstermek ve onu halk sınıflarından soyutlamaktır. Böylece, işçi sınıfının öncü partisinin, öteki sınıf ve katmalar karşısındaki sınıfsal bağımsızlığını korumaktır. Menşevikler bunu yapmadılar. Onlar, günün acil gereksiniminin yalnızca bir yönünü vurguladılar, öteki yönünü hasır altı ettiler. Bunun sonucunda tutarlı bir reformcu bile olamadılar. Çünkü, bakın Lenin ne diyor:

"Her reform, iyiye doğru belli bir adım, bir 'aşama' oluşturduğu sürece reformdur (ve de gerici ve tutucu bir önlem değildir). Ama kapitalist toplumda her reformun *ikili* karakteri vardır. Reform, egemen sınıfların devrimci savaşımı durdurmak, zayıflatmak ya da gizlemek için, devrimci sınıfların güçlerini ve enerjisini bölmek için, onların bilincini bulandırmak için, vb. verdiği bir ödündür.

"*Bunlar* için, devrimci Sosyal-Demokrasi (Komünizm — İ.S.) reformları devrimci sınıf savaşımını geliştirmek için kullanmayı hiçbir zaman reddetmez ('avans ödemeleri kabul

ederiz" ... diyor Frederick Engels) ama hiçbir koşul altında da yarım-ağız burjuva reformist belgileri 'kendisinin' yapmaz.

"...Reformlara yol açan gerçek güç, devrimci proletaryanın, onun bilincinin, dayanışmasının ve savaşımında sarsılmaz kararlılığının gücüdür.

"Bunlar ise, burjuva reformist belgilerimizi yığınlara götürerek, *yığın* hareketinin bizim zayıflattığımız ve felce uğrattığımız nitelikleridir. Alışlagelmiş burjuva safsatası der ki, devrimci istemlerimizden ve belgelerimizden ... biraz ödün vererek, bu daha düşük önlemin *uygulanmasını daha* olası kılıyoruz, çünkü hem proletarya, hem de burjuvazinin bir kesimi ondan yana olacaktır.

"Uluslararası Sosyal-Demokrasi (Komünizm — İ.S.) der ki, bu burjuva safsatasıdır. Çünkü böylelikle biz bir reformun uygulanma olasılığını azaltırız. Çünkü ... burjuvazinin sempatisini kazanmaya çalışırken, yığınların devrimci bilincini azaltıyoruz, o bilinci köreltiyor ve yozlaştırıyoruz. ... Reformlar için tek *sağlam* temel, göstermelik olmamaları için, halkın yararına kullanabilmeleri için tek

ciddi garanti, proletaryanın, belgilerinin *düzeyini düşürmeyen* bağımsız devrimci savaşıdır...

"Yığınlar arasında devrimci ajitasyonu arttırmalıyız. Dolu dizgin, budanmamış sloganlarımızla daha geniş alan açmalıyız. Onları net bir biçimde geliştirmeliyiz. *Bu yoldan*, en iyi durumda, devrimin tam utkusunu yaklaşıtıırız. En kötü durumda ise bazı yarım ödümler ... gasp ederiz ve kendimize, onları devrimin bir silahına döndürme olanağı açarız. Reformlar, devrimci proletaryanın sınıf savaşımının *birer yan ürünüdür*. Bu yan ürünü elde etmeyi 'kendi' işimiz yapmak liberal burjuva reformizmine düşmek demektir".(33)

İkinci ölçüt, belginin, halkın önünde duran ana düşmanı, devrimci başkaldırıya karşı halk sınıfları içindeki ana engelleri deşifre etmesi ve devrimci öğelerle birlik yolunu açmasıydı. Menşevik belge, ana düşmanı göstermiyor. Tersine, MHP'yi ana düşman göstererek hedef şaşırtıyor. Devrimci başkaldırıya karşı halk sınıfları üzerinde etkili ana engeli deşifre etmiyor. Bu engel, en başta sosyal demokrasi denen burjuva reformculuğudur. (Sonra da kendi oportünizmleridir!) Liberal burjuvazinin kabul sınırları dışında bir belge öne sürmek, işte bu ana engeli deşifre etmek demektir. Bu iki özelli-

ğe sahip olmayan belgi, doğal olarak devrimci öğelerle birlik yolunu da açamaz.

Üçüncü ölçüt, belginin olayların gerisinde sürüklenmemesi ve savaşımı ileriye götüren bir belgi olmasıydı. Bunun için, burjuvazinin verebileceği ödün sınırını aşmak ve tekeldışı burjuvazinin taktiklerinden ve belgilerinden farklılaşmak gerekir. Tekeldışı burjuvazinin savaşım hedeflerinden farklılaşmak, toplumun en ileri sınıfı olan ve *tüm* toplumun gerçek çıkarlarını en doğru düzeyde *yansıtabilen* işçi sınıfının *bu* konumunun anlatımıdır. Ayrıca, devrimi ilerletme ve proleter hegemonyasını sağlamanın da yoludur. Menşevik belgi, bu açıdan da fena halde sınıfta kalmıştır.

Dördüncü ölçüt, belginin açık ve anlaşılır olmasıydı. Eh, menşevik belgi anlaşılıyor!

Bu menşevik belgi karşısında Leninciler beş belgi ileri sürdüler: 1) Gelin canlar bir olalım, MHP'yi ÜGD'yi susturalım. 2) Can güvenliğini kendimiz sağlayalım, can güvenliği komitelerinde örgütlenelim. 3) Faşizmi besleyen parababalarını cezalandıralım. 4) Faşistlere destek olan tekellerin ve toprak beylerinin mallarına el koyalım. 5) Faşist katillere ve onları kayıranlara karşı herkese silah taşıma hakkı... Bu belgilerin her biri, *bütün* tutumun belirli bir yönünü işlemektedir, ve birbirleriyle uyum ve bütünlük içindedir. Beşinci belgiyi bu çerçevede değerlendirdiğimizde, ayrıca kendi başına değerlendirdiğimizde, hangisini yaparsanız yapın, baştaki soruya varmanın olanağı yoktur. Tüm halkı silah-

landırmak, *teorik olarak*, aynen topraktaki özel mülkiyeti kaldırmak gibi, kapitalizmin sınırları içinde bir istemdir. Bu nedenle, Marx, Engels ve Lenin düzenli ordunun dağıtılması ve bunun yerine halkın silahlandırılması istemini partinin *minimum* programı içinde ele almışlardır. Halkın silahlanması, evet teorik olarak kapitalizmin sınırlarını aşmaz ama işçi sınıfının *bağımsız* bir güç olarak belirlediği hiçbir toplumda da burjuvazinin kolay kolay yapamayacağı bir iştir. Hele, Türkiye'nin bugünkü koşullarında burjuvazinin *hiçbir* kesiminin rüyasında görmeye cesaret edemeyeceği bir istemdir. Böyle bir istemi burjuvaziden, hükümetten isteme olanağı var mıdır? Yoktur. Belginin de öyle bir amacı yoktur. "Silah taşıma hakkı" sözcükleri, Türkiye'nin *bugünkü* ortamında silah taşımanın aynen "ulusların yazgılarını belirlemesi hakkı" gibi, herkes için yaşama hakkı kadar sınırlanamaz bir *hak* olduğunu yığınların bilincine iletme amacını taşır. Yılda artık en az 3000 kişinin öldürüldüğü, hükümetlerin bunu önleme yolunda hiçbirşey yapmadığı ya da yapamadığı ya da yapmak istemediği Türkiye'de, halkın kendi canını koruması, bunun için silah taşıması hakkıdır.

Şimdi, TKP içindeki iki farklı taktik ve belge anlayışını bir kez daha belirtelim ve özellikle yanlış yorumlanmasından büyük zarar görebileceğimiz bir saptamayı açalım.

TKP içindeki farklı taktik ve belge anlayışlarını, *Sınıf Savaşının Vardığı Aşama ve Komünist Partisi'nin Taktikleri* adlı kitapçıkta şöyle değerlendirmiştik:

"Leninci kanat, Türkiye'nin ortamını devrimci durum olarak belirlemiştir. Devrimci durumun, düz bir çizgi gibi sürekli yükselen bir gidiş olmadığının, gerileme, yükseliş, duraklama gibi çeşitli düzeyler taşıyabileceğinin bilincindedir. Bu nedenle, devrimci durum içinde ortaya çıkan gerilmeleri ve kısmi yenilgileri yalnızca yeni ve daha güçlü saldırılar için koşulların oluşma dönemi olarak değerlendiriyor. Özellikle Türkiye'nin bugününde, işçi sınıfındaki her çeşit "yasal" önyargıları yoketmeye büyük önem veriyor. Tariş' de başlayan barışçıl bir grevin, sokak savaşlarına, küçük çaplı bir ayaklanmaya dönüşmüş olabilmesine büyük önem veriyor. Bu olayı, Türkiye ortamını gözler önüne seren en güzel gösterge olarak değerlendiriyor. İzmir ayaklanmasının, sınıf savaşını bir üst aşamaya yükselttiğini ve geniş yığınlara ülke ülke çapında genel ayaklanma için zorunlu olan pratik deneyim kazandırdığını söylüyor. Maden-İş grevlerinin ve İzmir ayaklanmasının, Emine Engin yoldaşın *Toplu Sözleşmeler ve Devrim Savaşımı*'nda üstünde durduğu, *TKP Leninciler Konferansı*'nın ısrarla vurgu-
iadediği bir fikrin, *barışçıl grevlerin bu-*

gün işlevini yitirdiği fikrinin ne denli doğru olduğunu kanıtladığına işaret ediyor. (Maden-İş grevlerinin, İzmir ayaklanması, Tarsus olaylarının ve yüz kızartıcı Mersin 1 Mayısının dersleri tüm yoldaşlarca dikkatle özümlemeli, işçi sınıfına götürülmeli ve tüm "yasal" hayaller yerlebir edilmelidir.) "TKP içindeki ikinci anlayış, menşevik yelpazenin türlü çeşitli yayın organlarında temcit plavı gibi kotarılan anlayıştır. Onlara göre Türkiye'de devrimci durum yoktur. Ya da onlardan birinin dediği gibi, "devrimci durum olsa ne olur, olmasa ne olur, parti o denli güçsüz ki, devrimci durum var demek yanlış olur". Onlara göre devrimci bir çıkış olasılığı yoktur, *ama* "faşizm tehlikesi reeldir." Bu nedenle, devrim hedefini bir yana bırakın, önce bir "demokratik konumlarını koruma" aşaması olmalıdır (bak: İ. Bilen'in Şubat 1980 tarihli *Barış ve Sosyalizm Sorunları*'ndaki yazısı). Bu aşamada, tekeldışı burjuvazinin partisi CHP'nin oynayacağı önemli bir rol vardır, onun için CHP'yi tedirgin edecek eylem çeşitlerinden sakınmak gerekir. Tariş olayları kışkırtmadır, provokasyondur. Silah kullanmak anar-

şizmdir, terörizmdir. Bu aşamada tekkelci burjuvazi ile çatışmak doğru değildir. '1 Mayıs şurada şurada yapılmayacak' mı dedi, öyle olsun. İstanbul'da? Provokasyona gelmeye-
lim, Mersin'de yapınız. 'Kızıl bayrak taşıyamazsın, İstiklal Marşı dışında marş söyleyemezsin, Türk büyükleri dışında resim taşıyamazsın' mı dedi, öyle olsun. Biz bu kez 'şenola düğün'ü söyleyelim, sonra yapacağımızı biliyoruz! Günün en önemli görevi, tüm enerjiyi sendikal harekete yoğunlaştırmaktır.

"Görüldüğü gibi, TKP'deki iki çizginin farklılığı derindir. Oportünistler, devrim ve ayaklanma konusunu ağızlarına almıyorlar, 'reel' tehlikeye karşı CHP'yi etekliyorlar. Lenincilere göre ise, devrim ve ayaklanma giderek yakın görev oluyor. Bu nedenle, her çeşit 'yasal sınırlar' basitliğine karşı amansızca savaşmak, en başta parti örgütlenmesi olmak üzere *illegal* örgütlenmeyi başa almak, legal sendikal hareketi yaşamdaki mütevazi yerine oturtmak gerekiyor".(34)

Aynı kitapçıkta, TKP'nin Leninci kesiminin taktiklerini ve belgilerini belirleyen ana değerlendirmeyi şöyle koymuştuk:

"Bugün Türkiye'de devrimci durumdayız, devrimin ve devrime ulaşan yolların *doğrudan propagandası* aşamasındayız. Yarın devrimci durum en üst aşamasına, ülke çapında krize yükseldiği zaman, bu yolların propagandası değil, *uygulanma aşaması* gelecektir".(35)

Ve bu ana değerlendirmeye yakından bağlı olarak şöyle demiştik:

"(Leninciler) toplumsal süreçteki aşamaların düz bir çizgiyle birbirinden ayrılmadığını, ve de birşeyi yüksek sesle istemenin, eğer yeterince toplumsal destek bulabilmişse, şurada ya da burada, şu ya da bu düzeyde yaşama geçmesinin kaçınılmaz olduğunu bildiklerinden, gelecek *yigin* patlamalarına hazırlık açısından bu yolların sınırlı ve denetimli biçimde kadro eğitiminde kullanılması gereğini reddetmiyorlar" (36)

İşte, yanlış yorumlamalara karşı dikkat çekmek istediğimiz bu saptamadır.

Bu saptama, TKP'nin Leninci kesimi için can alıcı öneme sahiptir. Parti örgütlerinin somut görevlerini, örgütsel hedeflerin yönünü belirler. Özellikle iki açıdan önemlidir.

Birincisi, Leninci örgütlerin "terörizm" fobisinden uzaklığını belirler. Komünizmin, terörizmle

uzak yakın ilgisi yoktur. Komünistler sorunların çözümünde şiddet kullanma yanlısı değildirler. Şiddeti kan dökmeyi "seven" garip yaratıklar değildirler. Proletarya ve komünistler kendilerine başka bir yol bırakılmadığında devrimci şiddete başvururlar. Ve kullanacakları zorun biçimini ve derecesini, egemen sınıfların kendilerine yönelttikleri şiddet belirler. Komünistler böyle bir anlayışa sahip oldukları için, kendilerine "terörist" denmesine güler geçerler. Terörizm, yığınların psikolojisini yansıtmaz, savaşçı yığın önderleri yetiştirmez. Ülkede ayaklanma koşulları olmayışının, halk ayaklanmasına inançsızlığın sonucu ve belirtisidir. Küçük burjuva aydınının bireylere yönelttiği *komplocu intikam* eylemidir. Örneğin, gerilla eylemi ise, terörizm değildir, intikam eylemi değildir, askersel eylemdir. Avcı birliklerinin, düşmanın cephe gerisine akınlar düzenlenmesi bir insanı suikastta öldürmeye nasıl benzemezse, gerilla eyleminin de serüvenci eylemle, terörizmle ilgisi yoktur. Gerilla eylemi, savaşçı yığın önderleri eğitir, gelişmekte olan ayaklanma ve iç savaşın zorunlu bir parçasıdır. (Lenin)

TİP-TSİP-İlerleme yelpazesi, sınıf savaşında şiddet kullanan tüm savaşçı hareketleri "goşist-terörist" olarak yaftalıyor.

Doğrudur, sınıf savaşında şiddeti reddetmeyen ve kullanan savaşçı guruplar içinde, bunu bireysel terörcü bir ideolojik konumdan yapanlar vardır. Onlar, gerilla eylemleri *devrimci durumda* hem kadroları hazırlamak, hem yığınların psikolojisini geliş-

tirmek, hem düzeni kemirmek için kullanılmalı, ve devrimci durum kendi içinde üst aşamalara geçtikçe kullanımı yaygınlaştırılmalıdır anlayışıyla davranmıyorlar. Emperyalizmin işgali altında yarı-sömürge(!) bir ülkede *her zaman* silahlı öncü savaşının toplumsal ortamı vardır diyorlar. Bu yanlış görüşlerle, komünistlerin bir ilgisi yoktur. Devrimci hareketi başıbozukluğa çeken bu görüşleri her zaman eleştireceğiz. Yalnız, savaş arkadaşlığı, eylem birliği, bağlaşıklık kuracağımız güçleri değerlendirirken kullanacağımız *ölçüt*, onların herşeyi bizim konumuzdan değerlendirip değerlendirmedikleri olmaz. O *bizden* olmanın ölçütüdür. Ölçütümüz, ne ideolojik gerekçeyle alırlarsa alsınlar, aldıkları tutum *sınıf savaşının bugünkü düzeyinin istediği* savaşkanlığı taşıyıp taşımadığıdır.

Oportünistler, "laflama"ya gelince, devrimci şiddeti kabul ederler, "her yol uygulanmalı" derler. Oysa, yıllardır bu çeşit *tüm* olayları "terörizm-göşizm" olarak yorumladılar. Hatta, İzmir ayaklanmasına "provokasyon" dediler. O zaman lütfen neyin terörizm olmayacağını bir açıklasalar.

İkincisi, yukarıda sözünü ettiğimiz saptama Leninçi örgütlerin, *ülke koşullarının gelişimine paralel olarak* almaları gereken örgütsel önlemleri belirler. Bugün Türkiye ayaklanmaya ulaşan yolların propagandası aşamasındadır (devrimci durum), ülke çapında kriz geldiğinde eylem aşaması (ayaklanma) gelecektir diyoruz. Ama bugün için de bu yolların kullanımını kapamıyoruz. Sınırlı ve denetimli bir

biçimde kullanılmak zorundadır, kullanılmalıdır. Sınırlı sözcüğü, bu yolların ve yöntemlerin *bugün* parti çalışmasının tümünü belirleyen ana görev olmadığını anlatır. Bugünün temel parti çalışması, ayaklanma ve devrimin ve o hedefe ulaştıracak yol ve yöntemlerin propagandasıdır.

İşçinin Sesi'nin bu değerlendirmesi, bilimsel-teorik bir doğrudur. Bu doğruyu, *ülke koşullarının gelişimine paralel olarak yorumlayamazsak*, özünden koparmış oluruz. O zaman da, yapılması gerekenin tam tersine varırız. Her teorik doğruyu olduğu gibi, bu değerlendirmeyi de zaman ve yer içinde ele almazsak, sağ ya da "sol" yanlışlar kaçınılmaz olur. Örneğin, bugünkü genel aşamanın özelliklerini ve başta gelen görevini doğru değerlendirip savaşı yöntemlerin uygulanmasını bu genel çerçevenin içinde ele alamazsak, zamansız ve aceleci çıkışlara ("sol" yanlışlara) düşeriz. Bu da hareketimize zarar verir. Ama bugünün Türkiye'sinde asıl öldürücü yanlış, bu değerlendirmeyi şöyle bir klişeye indirmekten doğar: Bugün propaganda aşaması, yarı eylem aşaması, o yolları o zaman uygulayacağız. Bu da, Türkiye'nin toplumsal-siyasal ortamına, işçi hareketinin görevlerine tümüyle ters bir sağ yanlış olur.

Örgütlerimiz, savaşçı yol ve yöntemleri *bugünden* sindirmiş, giderek daha yaygın uygulayan örgütler olarak çalışmak zorundadır. Bunun birkaç önemli nedenini sayalım.

Bir kez, orduya yalnızca "nefer" yazmakla savaş verilemez. Yıllar süren hazırlıklar olmadan

ordular çarpışamaz. İşçi sınıfının siyasal ordusu, genel kurmayı, öncü müfrezesi olan, olması gereken bir parti, kadrolarını savaştı eylemlerde eğitmeden devrim görevini üstlenemez. Sınıf savaşının sıcaklığında sertinde kavrulmamış kadrolar, genel ayaklanma anı geldiğinde yığınlara öncülük edemez.

Sonra, Türkiye'nin çok dinamik ve hızlı bir ortamı var. Belli başlı dönemleri, ana aşamaları çözümlen teorik değerlendirmeler ancak bu dönemlerle birlikte değişir. Ama bu değerlendirmeleri, dönemler içindeki ara aşamalara, yere ve zamana vuraarak alınacak somut önlemler sık sık değişmek zorundadır. (İleriye ya da geriye doğru). (Bu gerçek ışığında, yönetim kadromuzun üstünde nasıl ağır bir tarihsel sorumluluk taşıdığı daha iyi anlaşılır. Geçtiğimiz yılın en önemli kazanımlarından birisi, yönetim kadromuzun bu sorumluluğu derinden kavramış, birbirinin eksiğini artırdığını bilen, "süpermen"ler yerine kolektivistime dayalı çalışan, birbirine kenetlenmiş bir kadro olarak biçimlenebilmesidir.) Örneğin, 1 Mayıs 1980 taktik yenilgisinin ardından moral çöküntüsü hemen bastırdı. Devlet terör aygıtları ve faşistler cesaretlenip daha yoğun saldırıya geçti. 13 Haziran 1980'de İnciraltı kıyımı geldi. Devrimci hareket, 15-16 Haziran ayaklanmasının yıldönümünde ciddi bir çıkış yapamadı. Ardından Çorum (bölgesel, küçük ölçekli bir iç savaştır) ve Fatsa olayları geldi. Bunlar karşı-devrim güçlerinin silkinme çabalarıdır, ama sınıf savaşı eğrisinde de yeni ve büyük bir zıplama yarattı. 1 Mayıs'tan sonra, iki-ikibuçuk ay

içinde. "Fetih geleneği"ne sahip, "ilerici geleneklere" sahip "600 yıllık Türk ordusu"nun kendi ülkesini ve halkını fethetme çıkışı, onun desteği altında faşist (sivil) çetelerin saldırısı, halk yığınlarının öfkesini birdenbire yine yükseltti... Ülkenin siyasal ortamındaki gelişmeleri yakından izlemek ve teorik-siyasal değerlendirmeleri *ülke koşullarının gelişimine paralel olarak* uygulamak zorundayız.

Üçüncüsü, Türkiye'nin ekonomik, toplumsal, tarihsel ve kültürel gelişimi, şiddeti toplumsal yaşantının süregelen bir parçası yapmıştır. Bu durum, Türkiye toplumunun toplumsal psikolojik özelliklerinden birisidir. Türkiye, bir futbol maçında 40 kişinin öldürüldüğü bir ülkedir. Doğruluğun ve haklılığın bilek gücüyle (!) ölçülmesi yaygındır. Yaşanan orman düzeni, insan canının değerini düşürmüştür. Bu durumun, devrim hareketi açısından yararı ve zararı vardır. Bu ayrı bir konudur, ama durum da budur. Bu yapısal özelliğin sonucunda, devrimci durumun alt aşamalarında bile savaş sert yöntemler izlemiş, devrimci şiddet uygulanmasını kaçınılmaz kılmıştır. Kızıldere'de devrimcilerin nasıl bombalandığını, Nurhak'da Sinanların silahsız oldukları bir anda nasıl öldürüldüklerini unutmadık. Bugün ise artık en basit bir ajitasyon ve yığın çalışması için "dolu" olmak gerekmektedir. Herhangi bir semte girebilmek için silahlı-hazırlıklı olmak, halkını kazandığın semtleri faşist saldırılardan koruyabilmek için silahlı-hazırlıklı olmak gerekmektedir. Yani, içinde bulunduğumuz propaganda

aşamasının temel görevi olan propaganda ve ajitasyon çalışmasını yürütebilmek için de, yukarıda sözünü ettiğimiz yolların giderek yaygınlaştırılan kullanımı gerekmektedir.

Dördüncüsü, ülke çapında ayaklanmaya varacak yollara ve yöntemlere bugün yaygınlık kazandırılması, ayaklanmanın toplumsal psikolojik koşullarını olgunlaştırma, yığınları sonul kavgaya hazırlama açısından da büyük bir değer taşımaktadır.

Sonuç olarak, bugün savaşı yöntemlerin tüm parti örgütlerinin *alışkanlığı* durumuna getirilmesi, giderek daha yaygın kullanılması zorunludur. Ve bu, "eylem aşaması" (ayaklanma) geldi demek değildir. Ülkemizin özgül koşulları altında, "propaganda aşaması"nın sınırları içinde bir zorunluluktur. Onun için bu aşamanın belgisi, İŞÇİLER SİLAHLANIN, DEVRİME HAZIRLANIN olmuştur.

TKP'nin Leninci kesiminin taktiklerinin ve belgelerinin altında yatan anlayış böyledir, Lenin'in öğrettiği yoldadır.

TKP Leninciler Konferansı, bu anlayışı çalışmalarına temel almış ve gerektirdiği taktik tutumları bir dizi kararla işlemiştir. Bunlar arasında konumuz açısından en önemli olanı, *Gösteri ve Direnişlerde Komünistlerin Tutumu* adlı karardır. Son olarak bu kararın tümünü bir daha okuyalım. Göreceğiz ki, ayaklanma ve devrimin doğrudan propagandası açık bir hedef olarak koyulmuş ve bu hedefin çerçevesi de çizilmiştir.

"Ülkemiz yıllardır devrimci durum

yaşıyor. Bir yanda sosyal-demokrasi ve oportünizm devrimci sınıf ve katmanları pasifize ederken, öte yanda küçük burjuva "sol" devrimciliği yararçı ve hazırlıksız çıkışlarla enerjiyi harcıyor. Bu durumda, işçi sınıfımız, devrimci durumun sağladığı olanaklardan yararlanarak, düzeni yıkacak örgütlü gücü toparlayıp seferber edemiyor.

"Türkiye'nin bugün içinde bulunduğu ortamda, *siyasal yağın çıkışları* (siyasal grev, gösteri, direniş, işgal, vb) halk sınıflarının en geniş kesimlerine siyasal eğitim sağlamada, komünizmin etkisini yaygınlaştırma ve derinleştirmede en önemli araçtır.

"Türkiye'nin bugün içinde bulunduğu ortamda *siyasal yağın çıkışları* aynı zamanda devlet aygıtını sistemli çözüme ve çökertme çalışmasının da en önemli aracıdır.

"Türkiye'nin bugünkü ortamında her yağın çıkışı, devlet güçleri ve faşistler tarafından silahlı saldırıyla karşılanmakta, silahlı çatışma ve direniş biçimini almakta, böylece yağınları Türkiye çapında genelleşecek halk ayaklanmasına hazırlamaktadır.

"Bu gerçekleri gözönüne alan Kon-

feransımız, tüm örgütlerimizin, her olanağı kullanarak siyasal yığın çıkışları örgütlemeleri, kendiliğinden gelişen her yığın direnişinin en ön safında çarpışarak onu bilinçli siyasal savaşıma dönüştürmek için en üstün çabayı harcamaları gerektiğini vurgular.

"Siyasal yığın çıkışları örgütlerken, komünistler şu noktalara dikkat etmelidirler.

"1. Eylemin öncesinde eylemin ve komünistlerin amaçlarını halk sınıflarına duyuran yaygın bir ön ajitasyon çalışması yapılmalı, halkın bu amaçlara sempatisi sağlanmalıdır.

"2. Eylemin zamanlanmasında yığın psikolojisi önemle dikkate alınmalı, zorlama eylemlerden kaçınılmalıdır.

"3. Eylemin çekirdeğini oluşturacak bilinçli kadrolar yeter sayıda ve iyi örgütlü-hazırlıklı olmalıdırlar.

"4. Büyük bir olasılıkla polis ve faşist sürülerinin silahla saldıracağı gözönünde tutularak, eylemi ve kadroları korumak, saldırganları püskürtmek için ciddi hazırlık yapılmalıdır.

"5. Son iki yıldır işçiye-emekçiye karşı yoğun biçimde ordu güçleri

sürülüyor. Bu, ordunun tabanını sınıf savaşımına çekebilmek için önemli bir olanaktır. Bu olanağı kullanabilmek için, askerlere eylemin amaçlarını anlatmalı, onları halk saflarına çağırmalıyız. Eylemcilerin askerleri gereksiz yere antagonize etmelerini önlemeliyiz.

'Konferansımız, parti örgütlerinin bu noktalar çerçevesinde her türlü olanağı değerlendirmesi gereğini karar altına alır'.(37)

TABLO IV

LENİNCİ VE OPÖRTUNİST BELGİLER	
Leninci Belgiler	Opörtünist Belgiler
1. Sosyalizme açılan ileri demokratik halk devrimi	1. Sosyalizme açılan ileri demokras
2. Emperyalizme, tekelere, faşizme ve ulusal zulme karşı LDHD.	2. Emperyalizmin baskısına, faşist zorbalığa, holdingci burjuvazinin saldırısına karşı bütün ilerici, demokratik güçlerin eylem birliği
3. Faşizminde geberteceğiz.	3. Faşizme geçit yok
4. Gelin canlar bız olalım, MHP yi ÜGD'yl susturalım.	4. MHP kapatulsın, can güvenliği sağlansın, Türkeş tutuklansın.
5. Can güvenliğini kendimiz sağlayalım, can güvenliği komitelerinde örgütlenelim.	5. (Belgilerini geri çektiler.)
6. İçler silahların, devrim hazırlan.	6. —
7. Faşist katliere ve onları kayıranlara karşı herkeş silah taşıma hakkı.	7. —
8. Faşizmi besleyen parabalasını cezalandıralım.	8. —
9. Faşistlere destek olan tekelilerin ve toprak beylerinin mallarına el kooyalım.	9. —

10. —	10 Türkiye Komünist Partisine özgür- lük.
11. Kürt halkına ayrıma hakkı, kendi yazgılarını belirleme hakkı	11 Kürt halkına ve öteki azınlıklara hak eşitliği.
12 Yaşasın Türk ve Kürt halklarının birliği.	12 Yaşasın Türk ve Kürt halklarının birliği.
13 Kıbrıs halkına kendi yazgısını be- irleme hakkı.	13 —
14 Yiğün savaşımı, parlamenter sava- şından her zaman daha önemlidir.	14 —
15. Toplu sözleşmelerde gerçekçi is- tem, devrimci yöntem.	15. !!
16 Toplu sözleşmeleri devrim savaşı- na bağlayalım	16. İşçiyiz haklıyız, işçiyiz güçlüyüz.
17 —	17. İşçi sınıfının birliği yolunda TİP, TŞİP, TKP'nin eylem birliği.
18. Oportünizme karşı savaş, bugünya- ziye karşı savaştan ayrılmaz.	18 ?
19. Devrimci savaş devrimci özveri üstünde yükselir.	19 ?
20 İdeolojik gücü, örgütsel güce do- nuşturelim.	20 —
21 Yaşasın dünya devrimci merkezi Sovyetler Birliği	21 Yaşasın Sovyetler Birliği

Sonuç: Toplumsal Psikolojinin Siyasal Çalışmadaki Önemi ve Sınırı

Buraya dek, partinin propaganda ve ajitasyon çalışmasında bilmemiz ve dikkat etmemiz gereken bazı toplumsal psikolojik yönlere, ve bununla çok yakından bağlı olan karşılıklı haberleşmede dinlemenin önemi ve belgiler konularına değindik. Böylece, "sınıf bilinci" sorununun devrimci çalışmayı ilgilendiren birkaç yanına değinmiş olduk. Çünkü, sınıfsal psikoloji ile sınıf ideolojisi, ikisi birlikte "sınıf bilinci" denilen kavramı oluşturur.

Sınıf bilinci sorunu, Leninci sosyalist devrim teorisinde önemli bir yer tutar. En genel çerçevesiyle bu sorun, işçi sınıfının "kendiliğinden sınıf" olmaktan çıkıp, "kendisi için sınıf" durumuna gelişi, temel çıkarlarını ve tarihsel misyonunu kavrayışı sorunudur. Böyle tanımlayınca, işçi sınıfının bilinçlen-

me sürecinin gözlemcisi değil, aktif ögesi olan Komünist Partisi için taşıdığı önem daha iyi anlaşılır.

Komünist partilerinin varoluş nedeni, sosyalist devrim ve proletarya diktatörlüğü yoluyla insanlığı sosyalizme geçirmektir. Bunun için emekçi yığınları devrime hazırlama, onları burjuva ideolojisinin tut-saklığından kurtarıp bilinçlendirme, birincil görevdir. Lenin, komünistlerin görevi, "kendiliğinden gelme işçi sınıfı hareketine belirli sosyalist fikirleri taşımak, bu hareketi, çağdaş bilim düzeyine erişmesi gereken sosyalist inançlarla bağlamak, sosyalizme erişmenin aracı olan demokrasi için sürekli siyasal savaşımla bağlamak — tek sözle, kendiliğinden hareketi *devrimci partinin* eylemiyle tek bir yıkılmaz bütün içinde kaynaştırmaktır" (38) diyor.

Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi öğretisi, komünistlerin elindeki en keskin silahtır. Ne var ki, Marks ve Engels'in *Kutsal Aile*'de söyledikleri gibi, "fikirler hiçbir zaman eski dünya sistemin ötesine götürmezler. (...) Fikirler hiçbir şeyi uygulayamazlar. Fikirleri uygulamak için, belirli bir pratik güce sahip insanlar gerekir".(39) Ve insanlar boş plak değil, çeşitli etkenler altında belirli bir bilince sahiptirler. Bu nedenle, onları kazanmak, onların kafalarını ve kalplerini kazanmaktan, sahip oldukları duygu ve düşünceleri dikkate alan bir çalışmadan geçer.

Yığınları devrim hareketine kazanabilmek için, onların *gerçek* gereksinimlerini ve çıkarlarını en iyi biçimde seslendirmek ne denli gerekliyse, psi-

kolojilerini dikkate almak da o denli önemlidir. İşçi sınıfının, yığınların düşünce yapılarını, zevklerini, alışkanlıklarını, özelemlerini, gelenek ve inançlarını iyi bilmeden, onları derinden etkileyen toplumsal psikolojik etkenleri seçip ayırıp bunları hedef alan bir ideolojik çalışma yürütmeden, proleter ideolojisi benimsetilemez. Marksçı-Leninci öğreti, her ülke için geçerli, tek ve evrensel öğretilerdir. Ne var ki, her ülke halkına benimsetme uğraşında o halkın tarihsel, toplumsal-ekonomik, hatta coğrafyasal nedenlerle kendine özgü gelişmiş toplumsal psikolojisini dikkate almak zorunludur. Demek ki, sınıf ve toplum psikolojisi, devrimci hareket için, özellikle yığınlar arasında günlük çalışma, ajitasyon ve propaganda açısından önemlidir.

Komünist partisinin taktikleri de işçi sınıfı ve emekçi yığınların bilinç düzeylerinden ayrı düşünülemez. Parti sınıfının her zaman önünde yurür, her zaman onu ileriye çeker. Hiçbir zaman sınıfından geri kalmayacağı gibi, hiçbir zaman da yığınlardan kopmaz. Tabii bu söylediğimiz, olması gerekendir. Bu da ancak yığınların bilinç düzeyini sürekli dikkate almakla olanaklıdır. Lenin her zaman halkın nabzını elde tutmak, onların gerçek istemlerini öğrenmek, özelemlerinde ortaya çıkan değişimleri zamanında saptamak gerektiğini söylemiştir. Lenin bize, "tüm sınıfın (yalnızca onun komünist öncüsünün değil) ve *tüm emekçi halkın* (yalnızca onun ileri öğelerinin değil) sınıf bilincinin ve hazırlığının *gerçek* durumunu *ciddi* olarak izlemelisiniz"(40)

diye öğütlemiştir. Kendisi de her zaman, her somut olayda, en ufak bir devrimci eylemde bile, katılan güçlerin psikolojilerini, duygularını öğrenmek istemiştir. "Lütfen acele yaz ve bu konudaki duygularını bildir" (41) yollu cümlelere maktuplarında çok sık rastlanır.

Parti taktikleri gibi, bu taktiklerin somutlanması ve yığınlara sunulması demek olan belgeler de yığınların bilinciyle yakından bağlıdır. Yığınların derinden duyup da açık biçimde formüle edemedikleri istemleri belgileştirerek, somut savaşımlarla hareketin genel amaçları arasındaki bağı kurabilmek, ancak yığınların *hem* nesnel yaşamı, *hem* bilinci yakından izlendiğinde gerçekleştirilebilir.

Komünist partisi, özellikle sınıf savaşının *yükseldiği* dönemlerde yığınların psikolojisine yakından dikkat göstermelidir. Çünkü devrimci süreç derinleştikçe, devrimci durum olgunlaştıkça, öznel öğrenin (bu arada işçi sınıfının bilinç düzeyinin de) rolü giderek artar ve sonunda *belirleyici* olur. Lenin'in dediği gibi, "işçi sınıfının kararlılığı, 'teslim olmaksansa ölüm' parolasına şaşmaz bağlılığı yalnızca tarihsel bir öge değil, belirleyici, kazanıcı ögedir". (42)

Toplumda özellikle bunalım dönemlerinde tüm çelişkiler su üzerine çıkar. Sınıf savaşının keskinleşmesi, işçiyi, devlet ve düzen hakkındaki hayallerini daha kolay silkip atabileceği bir duruma getirir. Toplumun pençesinde kıvrandığı toplumsal ve siyasal bunalım, işçi sınıfına gerçek sınıf bilincini ken-

diliğinden vermez ama o ortamın yoğurduğu militan psikoloji, proleter ideolojisini, devrim hedefini beminsemeye daha elverişli bir taban yaratır. Eğer ülkenin sorunlarını derinliğine kavramış bir parti varsa ve bu parti işçi sınıfının ve tüm emekçilerin bilinç düzeylerini denetleyebiliyorsa, yığınlara öncülük ederek sömürü düzenini yıkabilir.

Yığınların bilinciyle devrimci savaşım arasındaki ilişki tek yönlü de değildir. Devrimci savaşımın kendisi, yığınların bilincini hızla yükselten en önemli etkidir. Lenin bu gerçeği şöyle belirtiyor: "Yığınların gerçek eğitimi, onların kendi bağımsız siyasal ve özellikle devrimci savaşımından hiçbir zaman ayrılamaz. Sömürülen sınıfı yalnızca savaşım eğitir. Yalnızca savaşım ona kendi gücünün ölçüsünü açıklar, ufkunu genişletir, yeteneklerini geliştirir, kafasını aydınlatır, iradesini çelikleştir".(43)

Devrimci propaganda ve ajitasyon çalışmasında toplumsal psikolojinin "iyilikleri" üzerinde bu denli konuştuğundan sonra bir noktayı önemle vurgulamamız gerekir. Bu vurgulamayı yapmazsak, toplumsal psikoloji her sorunu çözecek anahtardır gibi bir izlenim vermiş oluruz ki, bu örgütümüz için zararlı olur. Böyle bir anlayışla, hedeflediğimiz düzeyde propagandacı ve ajitatörler, yığın çalışmacıları yetişmez. Karşısındakinin "yüzünü inceleyerek" konuşan dar pratikçiler, rüzgara göre yelken açan küçük siyasetçiler yetişir.

Komünist partisi, işçi ve emekçi yığınların psikolojisini önemle dikkate alır ama ona *mahkum*

olmaz. Halkın psikolojisini pasifizme kılıf olarak kullanmaz. Onun da önünde yürür. Görevinin, yığınların bilincini *değiştirmek* olduğunu bir an olsun aklından çıkarmaz. Tersine, yığın kuyrukçuluğudur. Lenin'in, Ekim Sosyalist Devrimi'nden hemen birkaç gün önce söylediği şu sözlerin konumuz açısından can alıcı önemi vardır: "*Parti yığınların ruhsal durumuyla yönlendirilemez, çünkü o değişkendir ve ölçülemez. Parti, nesnel bir çözümleme ve devrim değerlendirmesiyle yönlendirilmelidir*".(44)

Komünist partisi, propaganda ve ajitasyonunu, yığın çalışmasını, taktiklerini ve belgelerini belirlerken, işçi sınıfının ve emekçi halkın psikolojik durumunu önemle dikkate alır ama ona bağlı olarak belirlemez. Asıl *belirleyici olan*, tüm özgül yanları içinde siyasal ortamın bütünlüğüdür. (45) Bu bütünlüğün nesnel, bilimsel çözümlemesidir. İşte bu da, toplumsal psikolojinin siyasal çalışmadaki sınırınıdır.

Tüm söylediklerimizden anlaşıldığında, Marksizm-Leninizm *devrim bilimi* olduğu kadar da *sanattır*. Ve onun içinde, Marksçı bilinç teorisi önemli bir yer tutar. Yığınlardaki bilinç oluşumunu izleyebilmek ve değiştirebilmek, komünist partisinin devrim yolunda vazgeçilemez ikili görevidir.

Türkiye Komünist Partisi, tüm örgütüyle, tüm üyeliğiyle sınıfına ve ideolojisine layık bir parti olacak ve görevlerini yerine getirecektir. Bundan kimsenin kuşkusu olmasın!

Yararlanılan Kaynaklar

1. R. Yürükoğlu, "Bizi Bizden Başkası Yenemez", **İşçinin Sesi**, 19 Mayıs 1980, sayı: 129
2. Karl Marx, "18th Brumaire of Louis Bonaparte", **Marx-Engels Selected Works in One Volume**, Moscow 1970, p.117.
3. F. Engels, **Sacinenii**, tom 20, c.545
4. V. I. Lenin, "Planiy Teziso f o Roli i Zadacah Profsayuzo f Vi Usloviyah Novoi Ekonomiceskoi Palitiki", **Polnoye Sabraniye Sacinenii**, Izdan-iyeye Piyatoo, tom 44, cc.497-498.
5. V.I. Lenin, "On Confounding Politics With Pedagogics", **Collected Works**, Vol.8, p.453.
6. R. Yürükoğlu, **Emperyalizmin Zayıf Halkası Türkiye**, İşçinin Sesi yay., beşinci basım, Mart 1980, s.134.

- 7 V. I. Lenin, "Revolution Teaches", **Collected Works. Vol.9,**
Works. Vol.9, p.150.
- 8 Referans no: 7, pp.151-152.
- 9 Referans no: 7, p.152.
10. V. I. Lenin, "Two Tactics of Social-Democracy in the Democratic Revolution", **Collected Works. Vol.9,** pp.70-71
11. Referans no: 7, p.152
12. Referans no: 10, p.73.
13. Referans no: 10, p.72 (dipnot)
14. V. I. Lenin, "Kautsky, Axelrod, Martov — True Internationalists", **Collected Works, Vol.21,** pp. 398-399.
15. V. I. Lenin, "The Third Congress of Communist International", **Collected Works. Vol. 42,** pp.320-321
16. J. V. Stalin, "Concerning the Question of Strategy and Tactics",**Collected Works. Vol.5,** pp.174-176.
17. Referans no: 16, pp.174-175.
18. V. I. Lenin, "On Slogans", **Collected Works. Vol.25,** p.185.
19. Referans no: 18, p.190
20. Referans no: 7, p.153.
- 21 V. I. Lenin, "Argue About Tactics, But Give Clear Slogans", **Collected Works. Vol.9,** p.262.
22. V. I. Lenin, "Political Crisis, Bankruptcy of Opportunist Tactics", **Collected Works, Vol.11,** pp.156.

23. İ. Bilen, "Sömürü ve Baskı Politikasına Karşı Ulusal Demokratik Güçler", **Barış ve Sosyalizm Sorunları**. Şubat 1980, ss.10-11
24. Referans no: 22, p.157.
25. **İşçinin Sesi Radyo Ajansı**. Sayı 209, 5 Ekim 1978.
26. Referans no: 6, s.138.
27. **Atılım**. Ağustos 1979
28. H. Erdal, "Türkiye'de Kitle Hareketlerinin Bazı Sorunları", **Ürün**. Sayı 53, s.41
29. Referans no: 6, s.134.
30. V. I. Lenin, "Marxists at the International Conference", **Collected Works**. Vol: 21, p.392.
31. Emine Engin, "Devrimci Durum Devrimci Eylem Gerekir", **İşçinin Sesi**. 31 Ağustos 1979, sayı: 102.
32. Emine Engin, "Boş Çuval Dik Durmaz", **İşçinin Sesi**. 22 Ekim 1979, sayı: 107-108.
33. V. I. Lenin, **Collected Works**. Vol.12, pp.237-239.
34. R. Yürükoğlu, **Sınıf Savaşının Vardığı Aşama ve Komünist Partisi'nin Taktikleri**. İşçinin Sesi yay., üçüncü basım, Haziran 1980, ss.20-22.
35. Referans no: 34, s.65.
36. Referans no: 34, ss.65-66.
37. **Türkiye Komünist Partisi Leninciler Konferansı Kararları (1980)**. İşçinin Sesi yay., ikinci basım, ss.42-43.
38. V. I. Lenin, "Dur Immediate Task", **Collected Works**. Vol.4, p.217.
39. K. Marx-F. Engels, **The Holy Family**. Moscow,

p. 160.

40. V. I. Lenin, "Left-Wing Communism — An Infantile Disorder", **Collected Works**. Vol. 31, p.58.
41. V. I. Lenin, "To G. M. Krzhizhanovsky" **Collected Works**. Vol.34, p.153.
42. V. I. Lenin, "Report of the Central Committee of the RCP(B) to the 9th Congress of the RCP(B)", **Collected Works**. Vol. 30, p.454.
43. V. I. Lenin, "Lecture on the 1905 Revolution", **Collected Works**. Vol.23, p.241
44. V. I. Lenin, "Meeting of the Central Committee of the RSDLP(B)", **Collected Works**. Vol.26, pp. 191-192.
45. Referans no: 18, p.185
Referans no: 21, p.262.

İşçinin Sesi devrim için savaşanların sesidir

İŞÇİNİN SESİ YAYINLARI

Türkçe yayınlar

- ★ **İşçinin Sesi**
- ★ **Emperyalizmin Zayıf Halkası Türkiye**
R. Yürükoğlu
(İlk basım Şubat 1978)
Beşinci basım Mart 1980
Büyük boy — 238 sayfa. Fiyatı: 2.50 Sterlin
- ★ **Proletarya Enternasyonalizmi**
R. Yürükoğlu
İkinci basım Eylül 1979
Kucuk boy — 119 sayfa. Fiyatı: 1.00 Sterlin.
- ★ **Parti Disiplini**
Cemil Silahtar
Ağustos 1979
Küçükboy — 78 sayfa. Fiyatı: 1.00 Sterlin.
- ★ **Üçüncü Program ve Görevlerimiz**
R. Yürükoğlu
Üçüncü basım Eylül 1979
Küçük boy — 116 sayfa. Fiyatı: 1.00 Sterlin
- ★ **Açık Mektup**
Veli Dursun
Dördüncü basım Şubat 1980
Küçük boy — 31 sayfa. Fiyatı: 1.00 Sterlin
- ★ **Toplu Sözleşmeler ve Devrim Savaşımı**
Emine Engin
Ekim 1979
Küçük boy — 121 sayfa. Fiyatı: 1.50 Sterlin.
- ★ **TKP Lenindier Konferansı Kararları 1980**
Küçük boy — 64 sayfa. Fiyatı: 1.00 Sterlin.
- ★ **Sınıf Savaşının Vardığı Aşama ve Komünist Partisinin Taktikleri**
R. Yürükoğlu
Üçüncü basım Haziran 1980
Küçük boy — 84 sayfa. Fiyatı 1.00 Sterlin.
- ★ **Kürt Sorunu — Yazılar**
Süleyman Sakalı
Küçük boy — 194 sayfa. Fiyatı: 2.00 Sterlin

İngilizce yayınlar

- ★ **Turkey Today**
Türkiye devrimci hareketinin aylık, tek İngilizce dergisi.
- ★ **Turkey — Weak Link of Imperialism**
R. Yurukoglu
Paperback — 178 pages. Price: £2.50
- ★ **Proletarian Internationalism**
R. Yurukoglu
Paper back — 68 pages. Price: £1.00
- ★ **Party Discipline**
Cemil Silahtar
Paperback — 64 pages. Price £1.00
- ★ **Open Letter**
Veli Dursun
Paperback — 36 pages. Price: £1.00
- ★ **The Third Programme and Our Tasks**
R. Yurukoglu
Paperback — 95 pages. Price: £1.50
- ★ **Conference of the Leninists of the Communist Party of Turkey, Resolutions 1980**
Paperback — 62 pages. Price: £1.00

İşçinin Sesi'ne Türkiye'den 4 kitap göndererek
abone olabilirsiniz. Yurtdışı
yıllık abone bedeli 15.00 Sterlin'dir.

Emperyalizmin Zayıf Halkası Türkiye kitabının
Türkiye'den karşılığı iki kitap, öteki yayınların ise
bire bir kitaptır.

İsteme adresi: İşçinin Sesi Yayınları
29 Parkfield Street, London, N.1

Emperyalizmin Zayıf Halkası Türkiye

EMPERYALİZMİN ZAYIF HALKASI - REVOLÜZYON KARSISINDAKİ DURUM

R. Yürükoğlu

1974 YILI

YAYINLAMA YERİ

**Sınıf Savaşının
Vardığı Aşama
ve
Komünist Partisi'nin
Taktikleri**

Yazar: **Enver Hoca**

ÜÇÜNCÜ BASIM

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI YAYINLARI 11

KÜRT SORUNU yazılar

Süleyman Sakat

İŞÇİNİN SESİ YAYINLARI 16

Türkiye Komünist Partisi
Leninçler Konferansı
Kararları
1980

İŞÇİNİN SESİ YAYINLARI 13

İLK DÜNYA SÖZKÜŞÜMÜSÜ 1

R. Yurukoglu

Proletarya Enternasyonalizmi